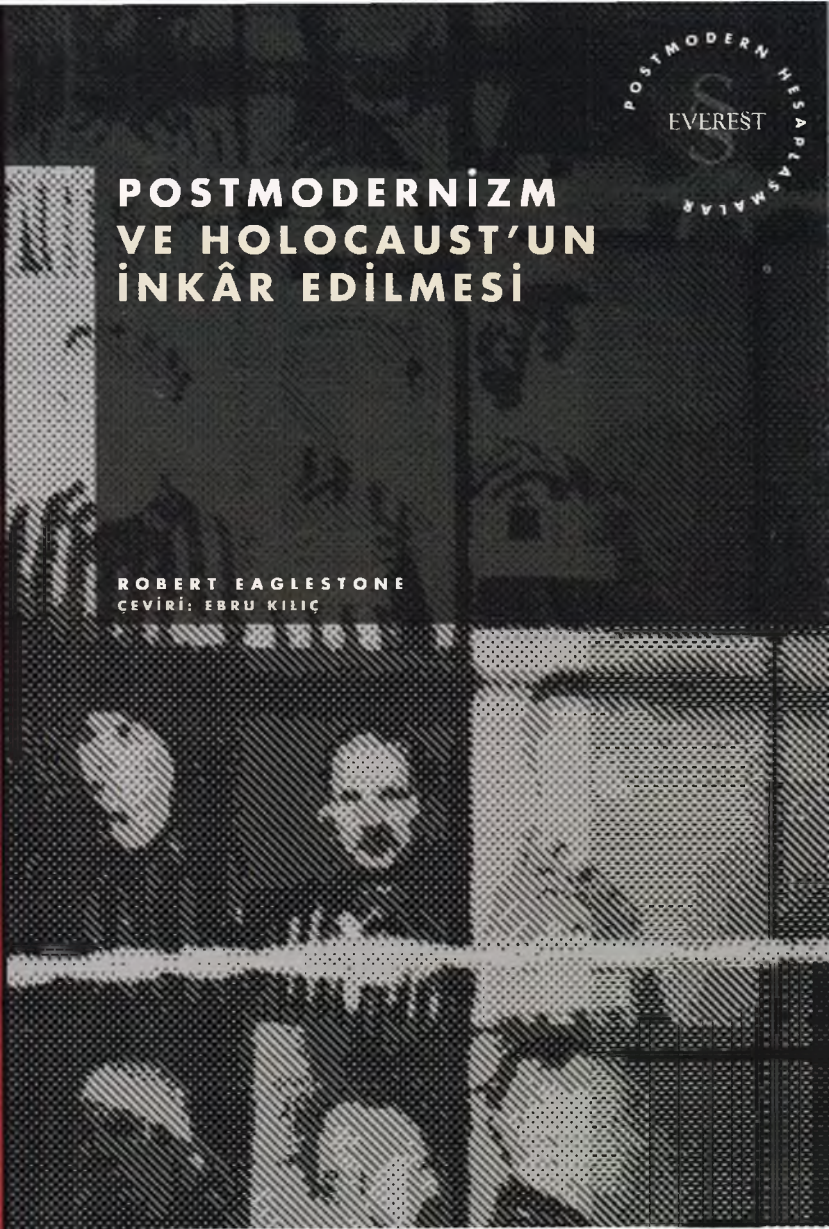
POSTMODERN HESAPLAŞMALAR

EVEREST

POSTMODERNİZM VE HOLOCAUST'UN İNKÂR EDİLMESİ

ROBERT EAGLESTONE
ÇEVİRİ: EBRU KILIÇ

ROBERT EAGLESTONE

Londra Üniversitesi'nde öğretim üyesi. Çağdaş Avrupa felsefesi ve edebiyat konulu dersler veriyor.

EBRU KILIÇ

1971 Milas doğumlu. Ankara SBF mezunu. Metin Sever'le *Düşmanını Arayan Savaş* adlı bir derleme hazırladı. *Batı'mn Yeni Standartları* (Noam Chomsky) ile *Postmodern Hesaplaşmalar* dizisinden çevirileri var.

Robert Eaglestone

POSTMODERNİZM VE HOLOCAUST'UN İNKÂR EDİLMESİ

Türkçesi:
Ebru Kılıç

§

Düşünce Dizisi 14

Postmodernizm ve Holocaust'un İnkâr Edilmesi
Robert Eaglestone

Kitabın özgün adı
Postmodernism and Holocaust Denial
Icon Books, 2000

Kapak tasarım: Mithat Çınar
İngilizce'den çeviren: Ebru Kılıç

© 2000, Robert Eaglestone
© 2002; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Kesim Ajans aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

Birinci Basım: Nisan 2002
ISBN: 975 - 297 - 090 - 7

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık

EVEREST YAYINLARI
Çatalçeşme Sokak No: 52/2 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: 0 212 513 34 20-21 Fax: 0 212 512 33 76
Genel Dağıtım: Alfa, Tel: 0 212 511 53 03
Fax: 0 212 519 33 00
e-posta: everest@alfakitap.com
www.everestyayinlari.com

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

POSTMODERNİZM VE HOLOCAUST'UN İNKÂR EDİLMESİ

Giriş: Davalar ve Yazım Türleri

Esastan haklı bulduğum suçlamalar şunlardır: Irving, tarihsel kanıtları kendi ideolojik gerekçeleri doğrultusunda sürekli ve kasten çarpıtmıştır; aynı gerekçelerle, özellikle Yahudilere yaptıkları ve bu konudaki sorumlulukları açısından, kanıt göstermeksizin Hitler'i gözeten bir yaklaşım sergilemiştir; faal bir Holocaust inkârcısı, anti-Semitist ve ırkçıdır; neo-Nazizmi savunan aşırı sağcı gruplarla bağlantısı vardır.

(*Karar*, 13.167)[1]

Doğruluk ve açıklık bütün entelektüel tartışmalar açısından önemlidir. İster tarihsel ister felsefi olsun, Holocaust'la* ilgili tartışmalar da bu konuda bir istisna oluşturmaz. Postmodernizm olarak tanımlanan fikirler manzumesi ise genellikle doğruluk ve berraklıktan yoksun olmakla suçlanır. Bu yüzden, postmodernizm ile Holocaust'un inkârı tartışmasını toparlayabilmek için, somut ve ses getiren tek bir vaka üzerinde yoğunlaşacağım.

Britanya basını, 2000 yılının ilkbaharında, 11 Ocak'tan 11 Nisan'a dek süren ve "Irving Davası" diye adlandırılan bir davaya ilişkin haberlerle dolup taştı. Davanın böyle adlandırılması yanlıştı oysa. Her ne kadar David Irving "davalının ve müdafinin kendisi olduğu izlenimini vermeye"[2] çalıştıysa da, *Denying the Holocaust: The Growing Assault on Truth and Memory* (Holocaust'un İnkârı: Gerçeğe ve Hatıralara Yönelik Şiddetlenen Saldırı) adlı kita-

*) Holocaust, Hitler'in ve Nazilerin İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sırasında Avrupa'da 6 milyonu aşkın Yahudiyi öldürüp soykırıma tabi tutmaları için kullanılan bir terimdir. (y.n.)

bında kendisini tartışma konusu yapan Amerikalı akademisyen Deborah Lipstadt'a karşı iftira suçlamasıyla bu davayı Irving açmıştı. Yargılanan biri varsa, o da Lipstadt'tı. Lipstadt, Irving'in "tarihçi kişiliğine zarar vermek"le suçlanıyordu. Ayrıca Irving, Lipstadt'ın kendisini, olguları ve belgeleri çarpıtan bir Nazi sempatizanı olmakla suçlayarak, şöhretine leke sürdüğünü iddia ediyordu. Irving'e -ve tabii yargıç Mr. Gray'e- göre davanın esası, onun kötü bir tarihçi olmakla suçlanmasıydı.

Bu davanın yanlış adlandırılması, bu olaydan çıkarılacak ilk derslerden biridir: Yazı çeşitleri ya da daha teknik bir anlatımla, yazım *türleri* ve kurallarıyla ilgili postmodern bir derstir bu. Haber bir yazım türüdür, bir "hikâye"ye ihtiyacı vardır. Davayı izleyen gazeteciler, o eski, "Köpeğin adamı ısırması değil, adamın köpeği ısırması haber olur," özdeyişinden vazgeçmemişlerdir. "Amerikalı Yahudi akademisyen, anti-Semitist Holocaust inkârlarına karşı" başlığının ne bir hikâye değeri vardı, ne de şaşır-

tıcı bir yanı çünkü. Oysa "Yahudi olmayan İngiliz tarihçi Holocaust'u inkâr ediyor" başlığı "okuyucuyu çekerdi". Bütün bunlar Irving'in basının ilgisinden ustalıkla faydalanmaya çalışmasıyla birleşince ("Irving, 73 nolu mahkemede sahneye koyduğu gösterinin yıldızı olmayı sevmiş; gazete ve televizyonların davaya ilgisine bayılmıştı"), antis-Semitist ve ırkçı Irving, Britanya basınında ve televizyonlarında bir hayli yer işgal etti.[3] Davanın karara bağlandığı günün ertesinde, gazetelerin ilk sayfaları Lipstadt'm değil, Irving'in fotoğraflarıyla doluydu. Lipstadt, dava sırasında Irving'in kendisini sorgulaması talebini ve röportaj tekliflerini geri çevirdi. Birkaç istisna dışında basın da Lipstadt'm röportaj tekliflerini reddetme gerekçesini açıklama zahmetine girmedi ve savlarını incelemeye neredeyse hiç zaman ayırmadı. Oysa *Denying the Holocaust*'un sadece ilk sayfasını okumuş olmak bile, Lipstadt'ın neden soruşturmaya ya da röportaja yanaşmadığını açıklamaya yeterliydi.

Holocaust'un inkârını kavrama ve bununla mücadele etme meselesi yazım türleriyle ilgili görüşlerle, tarihin ne olduğuna dair fikirlerle başka açılardan da yakından ilişkilidir. Mahkeme kapısının dışında, bu mesele tarihçilerin rollerine ve çaplarına, ürettikleri tarih çalışmalarına dair sorular doğurdu. Gazetelerin başka bir anlam biçerek dediklerine bakılırsa, mahkemede asıl yargılanan tarihti. Tartışma konusu olan bu tarih, Elie Wiesel'in "tarihin kara deliği" dediği Holocaust'la ilgili olduğu için de, ciddi ve ağırbaşlı bir yaklaşımı gerektiriyordu.[4]

Holocaust'un inkârına karşı mücadele edenlerin ve genelde tarihçilerin çoğu, postmodernizmi, yapıçözümü veya "kültürel göreliği" aynı kefeye koyuyor ve tehlikeli buluyor. Bazıları, Holocaust'un inkârına aslında bu tür fikirlerin neden olduğunu öne sürüyor. Zaman zaman, postmodernizmi etkileyen Alman filozof Martin Heidegger'in (1889-1976) Nazi olduğuna dikkat çekiyorlar örneğin. Holocaust'un her nasılsa inkâr ediliyor olması da, genellikle post-

modernizmin sırtını yere getirecek bir argüman olarak görülüyor. "Kültürel göreliğin temerküz kamplarında en uç noktasına ulaştığı"nı savunan *Telling the Truth about History*'nin (Tarihe Dair Gerçeği Söylemek) yazarları, görünüşe bakılırsa, çağdaş postmodern düşünürlerle Naziler arasında bir paralellik kuruyorlar.[5] (Nazilerden *daha az* kültürel göreci bir grup olmuş mudur hiç?) Almanya'nın önde gelen çağdaş tarihçilerinden, mahkemede savunma lehine bilirkişilik yapan Richard Evans'ın yazdıklarına göre, postmodernist tarih "ölüleri alçaltıyor".[6] Her ne kadar postmodernistlerin inkârcı ya da inkârcı sempatizanı olmadığını belirtse de, Lipstadt bile şunları söylüyor:

> *Bu tür fikirlerin yarattığı "hava", saldırdıkları gerçeklikten daha az önemli değildir... En kötü türden yapıçözümcü tarih bile bu havayı solur. Tarihte hiçbir olgunun, hiçbir olayın, tarihin hiçbir veçhesinin sabit bir anlamı ya da içeriği yoktur. Her gerçeklik yeniden anlatılabi-*

lir. Her olgu yeniden kurulabilir. Temel bir tarihsel gerçeklik yoktur. Holocaust'un inkârı da işte bu fenomenin bir parçasıdır.[7]

Ben bu tür iddiaların temelde yersiz olduğunu tartışmak istiyorum burada. Postmodernizm, bana göre, onu var eden kültürün köklerine inerek, Holocaust'u anlamamıza hizmet eder. Dahası, ben burada postmodernizmin tarih ve tarihçiler hakkında sorduğu soruların Holocaust'un inkârına karşı mücadelede güçlü silahlar olduğunu da savunmak istiyorum. Postmodernizmin yönelttiği bu sorular, inkârın gerçekte ne olduğunu aydınlattığı için, inkârcıların "tarafsızlık" ve "tarihsel nesnellik" maskelerini çekip çıkarmamızın birer yoludur aynı zamanda.

İnkâr Nedir?

Holocaust'un inkâr edilmesi, kabaca, İkinci Dünya Savaşı sırasında yaklaşık 6

milyon Yahudi'nin Nazi katliamına kurban gitmesi gibi bir olayın gerçekleşmediği iddiasıdır. Holocaust'un inkârını inceleyenler, inkârcıları "şiddetli" ve "ılımlı" diye iki gruba ayırmaya çalışırlar. "Şiddetli" inkârcılar, örneğin, bütün katliamların savaştan sonra uydurulmuş bir yalan olduğunu savunanlardır. "Ilımlı" inkârcılar ise Yahudilerin toplama kamplarına kapatıldığını, ama bu kamplarda hastalıklar ya da savaş zamanındaki başka mahrumiyet koşullarına bağlı olarak sınırlı sayıda Yahudi'nin öldüğünü savunurlar, ya da Holocaust'un Nazilerin sistematik bir politikasının ürünü olmadığını, Naziler içindeki aşırı unsurların (*aşırı* uçlarda Naziler olduğu fikri, ılımlı Naziler olduğunu da ima ettiğinden, biraz tuhaf bir görüştür elbette) eseri olduğunu öne sürerler. Ancak bu iki grup arasındaki sınırlar pek sabit değildir, çünkü böyle bir ayrımın yapılabilmesi, söz konusu görüşleri savunan insanların içinde yaşadığı yobazlık ve yalancı argümanlar dünyasından çok büyük bir tutarlılık bekler.

İnkârcılar, üzerlerine gelindiğinde hikâyelerine sımsıkı bağlı kalmakta zorluk çekerler; hemen başka bir yaklaşım benimser, kuramlarını değiştirir ve vurgularını başka noktalara kaydırırlar. Örneğin David Irving, gaz odaları hakkında, Holocaust inkârcılarının güdümüyle kaleme alınmış olan, tamamıyla yalanlarla dolu bir raporu okuyarak, "ılımlı" inkârcılıktan "şiddetli" inkârcılığa geçmiştir. Seçkin Holocaust tarihçisi Robert Jan Van Pelt'in dava sırasında "bilimsel çöp yığını" olarak nitelediği bir rapordur bu (*Karar*, 7.113-117). Van Pelt, *The Science of Holocaust Research and the Art of Holocaust Denial* (Holocaust Araştırmaları Bilimi ve Holocaust'ı İnkâr Etme Sanatı) isimli kısa kitabında, inkârcıların Auschwitz'deki gaz odalarıyla ilgili olarak anlattığı değişik hikâyeler ile garip kuramları tartışır ve bunları kolayca çürütür.

Yine de Avrupa ve Kuzey Amerika'daki inkârcıların az çok ortak noktaları vardır. Öncelikle hepsi de anti-Semitisttir. Aslında, Holocaust'un inkâr edilmesi basitçe ve

açıkça, anti-Semitizmin bir biçimi, anti-Semitistlerin fason başucu metni olan *The Protocols of the Elders of Zion*'un (Siyon Atalarının Düsturları) savaş sonrasındaki versiyonu olarak görülebilir.[8] İkincisi, inkârcılar hep neo-faşist partileri ya da grupları desteklerler. Sanki denklemden Holocaust çıkarılırsa, Naziler aklanırsa, faşizm bu dehşet verici olaylardan arındırılırsa, insanlar da bunların temelindeki ölümcül ve kötücûl nefretleri bir biçimde kabul edilebilir bulacaktır. Üçüncüsü -buna daha sonra döneceğim- Avrupalı ve Kuzey Amerikalı inkârcılar ırkçı kategorilere (yani, insanların varlıklarının güya bilimsel, tarihsellikten uzak bir ırk kavramıyla belirlendiğine) inanan ve de "Ari ırkın üstünlüğü"nü savunan ırkçılardır. Son olarak, inkârcılarla tartışmak çok zordur. Bütün komplo kuramcıları gibi onlar da, tarihçilerin konsesüse varışlarına açıklama getirmenin yeni yollarını bulurlar. İnkârcılar için Holocaust'un inkâr edilmesi, Trafalgar Savaşı'na kaç geminin katıldığı ya da 1905'te New York'ta kaç ka-

dının doğum sırasında öldüğü gibi tarihsel bir veri oluşturmaya benzemez. Onlara - kendi kendilerini baş şüpheci seçenlere- göre, Holocaust'un gerçekleşmemiş olduğu âdeta su götürmezdir, imanın şartı gibidir. Holocaust'un inkâr edilmesi, onların anti-Semitist, ırkçı ve faşist inançları açısından bir köşe taşıdır.

Son yirmi yılda, inkârcılar mesajlarını yaymak için yeni stratejiler geliştirmişlerdir. Holocaust'un inkâr edilmesinin tarihini savaş öncesi anti-Semitizmdeki köklerinden günümüze dek analiz eden kitabında Lipstadt, bu strateji değişikliklerini de titizlikle incelemiştir. Lipstadt, inkârcıların benimsediği birkaç farklı yaklaşımı ayrıntılı biçimde derinlemesine araştırır. İnkârcılar kamuoyunun dikkatini çekmek için çeşitli hilelere başvururlar. İşte, Lipstadt'ın incelemediği (yine de bu inkârcının başka yaklaşımlarını incelediğini belirtmek gerekir) bir örnek. Bir inkârcı, Mihver devletlerinin gizli silahının uçan daireler olduğunu iddia eden bir kitap yazar. Sonradan, *Skeptic* der-

gisine Holocaust'un inkâr edilmesiyle ilgili bir makale yazan Frank Miele'nin kendisiyle yaptığı telefon söyleşisinde, bunun sadece bir hile olduğunu açıklayacaktır:

> *Anladım ki Kuzey Amerikalılar eğitimle pek ilgilenmiyor, sadece eğlendirilmek istiyorlar. Kitap eğlenceliydi. Kapağında Führer ile Antarktika'dan gelen uçan dairelerin resmi vardı; bu sayede radyo ve TV'deki sohbet programlarına katılma şansını yakaladım. Bir saatlik programın ilk on beş dakikasında bu ezoterik zımbırtılardan bahsediyor, sonra da asıl söylemek istediklerimi anlatma fırsatını buluyordum.*[9]

Bu inkârcı, kendisine takılan "kaçık" sıfatı sayesinde, anti-Semitist Holocaust'un inkâr edilmesini, daha "tipik", tanınmış bir inkârcıya yayın imkânı vermeyecek olan Network yayıncılarının üstü örtülü desteğiyle Network TV'de yayınlatma fırsatına kavuşmuştur.

Ancak Lipstadt'ın incelediği gerçek tehdide kıyasla bunlar küçük, önemsiz hilelerdir. Lipstadt, Holocaust inkârcılarının son yıllardaki çalışmalarını, görünüm ve dil açısından entelektüel tartışmalara katılan profesyonel tarihçilerin eserlerine benzetmeye uğraştıklarına dikkat çekiyor. Lipstadt, gerçek tehlike olarak nitelediği böyle kişilerle başa çıkabilmek için, *"Her şeyden önce, onların aşırı görüşlerini gizleyen akılcı araştırma illüzyonunu tamamen ortaya dökebilmek temel bir önem taşır,"* diyor.[10] Bu illüzyonu parçalarına ayırabilmek için de iki büyük "kerpeten" kullanıyor. Bunların ilki, Holocaust'un varlığını tartışma fikrinin basit bir yalan olduğuna dikkat çekmektir. İkincisi ise, tarihçilerin yaptığı ile Holocaust inkârcılarının yaptığı arasında, tarih ile inkâr arasında bir fark bulunduğunu savunmaktır. İşte, Lipstadt'ın kitabına polemikçi bir ton, kavgacı bir üslûp kazandıran da bu iki stratejidir.

Sahte Tartışmalar

Denying the Holocaust'un ilk sayfasında, Lipstadt bütün kitabın ana temasını oluşturacak bir hikâye anlatıyor:

> *Yapımcı inanamıyordu. Ülke çapında yayınlanan televizyon programına çıkma fırsatını geri çevirdiğime inanamıyordu: "Fakat bu konuda bir kitap yazıyorsunuz. Onu da tanıtmış olacaksınız." Bir Holocaust inkârcısıyla tartışma programına çıkmayacağımı tekrar tekrar anlattım. Holocaust'un varlığının bir tartışma konusu olmadığını; onlarla bir arada bulunmayacağımı; bunu yapmanın onlara hiçbir biçimde layık olmadıkları bir meşruluk, bir konum kazandıracağını anlattım. Fikrimi değiştiririm ümidiyle son bir girişimde bulunarak sordu: "Ben de kesinlikle onlara katılmıyorum, fakat sizce izleyicilerimizin bir de öbür tarafı dinlemesi gerekmez mi?"*

Mesele basitçe, anlamlı bir tartışma zemininin bulunmamasıdır, Holocaust'un varlığı konusunda bir "öteki taraf"ın olmamasıdır. Akıllı, sorumluluk sahibi insanlar bu tür tartışmalara girmezler, çünkü en azından Holocaust'un "kanıtları kuvvetlidir" (*Karar*, 7.7). Fransa'daki inkâr kuramları üzerine uzmanlaşan Pierre Vidal-Naquet, bir astronomun bir astrologla mı yoksa "ayın otlu peynirden olduğunu iddia eden biriyle mi" tartışacağını soruyor.[11] Elbette Holocaust'la ilgili tartışmalar vardır: Tarih taş kesilmemiştir. Örneğin, tarihçiler katliamların neden, nasıl yapıldığını, Nazi hiyerarşisinin katliamları nasıl organize ettiğini tartışırlar; filozoflar ile teologlar Holocaust'un anlamını tartışırlar; kültürel çalışmalarda uzmanlaşanlar ise Holocaust'un anılmasıyla ilgili sorunları, vs. Ancak Holocaust'un *varlığı* tartışılmaz. Böyle bir tartışma olabileceğini iddia edenler, yani Nazi UFO'cusu olan o inkârcı gibileri, TV'ye ya da radyoya çıkıp daha ciddi bir biçimde görünebilmenin derdindedirler. Lipstadt, söy-

leşi tekliflerini bu yüzden geri çevirmiştir: Onları aklı başında insanlar yerine koyup bir de konuşmak, inkârcılara açıktan prim vereceği için.[12]

Düşünün: Ne tür bir insan sizin ve ailenizin aşağılık yaratıklar olduğunuzu iddia etmek için ulusal televizyona çıkar? Neden? Gidip kendinizin öyle olmadığını savunur musunuz? Önyargısız olmaması bir tarafa, ikna için tartışmanıza bile şans tanımayan böyle bir bakış açısı karşısında aşağılık olmadığınızı nasıl kanıtlarsınız? Bu, "kavgalı gürültülü" bir tartışma olmaktan öteye gidebilecek midir? Bu ne "tür" bir televizyon programı olabilir? Ciddi bir belgesel mi? Yoksa sadece ciddi bir eğlence programı mı? Kime faydası olur? Size mi? TV şirketine mi? Suçlamada bulunmak için TV'ye çıkan insanlar ciddiye almıyorlar mıdır? Ya izleyiciler?

Denying the Holocaust'un sondan bir önceki bölümünde, "sahte tartışma" stratejisine dair bir vaka analizi vardır. "Kampüs İçin Savaş" başlıklı bu bölümde, 1990'ların

başında bir inkârcının, Holocaust'u inkâr eden ilanları ya da makaleleri ABD'deki bir dizi üniversite gazetesinde yayımlatmayı nasıl başardığı inceleniyor. İnkârcının bakış açısından, kendisi her durumda kazanacaktır. İstediği gibi ilanlar ve makaleler yayınlanırsa zehirli fikirleri yayılmış ve, bu yalan tartışmaya verilen primle birlikte, hikâyenin "öbür tarafı"nda bunların yer aldığı iddiası ortaya konmuş olacaktır. Reddedilirse, sansüre uğradığını, Yahudilerin ve "özgürlük karşıtları"nın kirli emelleri uğruna ifade özgürlüğü hakkının (daha çok da anti-Semitizm yapma hakkının elbette) elinden alındığını iddia ederek gürültü koparacaktır. Lipstadt, ABD anayasasına yapılan bu göndermenin, aslında "anayasanın ilk maddesinin gerçek anlamını kavrayamamak" olduğunu söyler.[13] Bazı gazeteler bu tür makalelerle ilanları yayınlamayı reddederler, çoğu ise reddetmez. Kimileri editörün köşesinde bu ilanları kınarlar. Bu tür olaylar Lipstadt'ı karamsarlığa sürüklemiştir: Bunları okuyan, hatta "bir çekişme olduğu"nu

duyan öğrenciler, "tartışmanın bir 'revizyonistler,' bir de 'resmi tarihçiler' cephesi olduğuna kanaat getirebilirler. Meselenin en korkutucu yönü de budur zaten."[14]

Daha önemlisi, bu olaylar Amerikan kampüslerinde ve Amerikan entelektüel hayatında "kültür savaşları" denilen tartışmalarla aynı zamanda meydana geliyordu. Bir dizi karmaşık tartışmayı, tartışmalarda yer alan tarafların doğrularını ve yanlışlarını tek bir başlık altında toplayan "kültür savaşları", görünürde eğitimle ilgiliydi, fakat masaya yatırılan şey aslında Amerikan toplumunun yapısıydı. Bir tarafta Allan Bloom'un 1987 tarihli o çok tanınmış kitabı *The Closing of the American Mind* (Amerikan Zihniyetinin Kilitlenmesi) kitabında anlattığı, gazeteci Dinesh D'Souza gibi başka kişilerce de dile getirilen daha geleneksel, muhafazakâr fikirler vardı. Diğer tarafta ise ırk, cinsiyet ve cinsellik gibi konularda daha radikal, genellikle sol fikirler ileri sürenlerin, bölünerek çoğalan grupları mevcuttu. Genelde gönülsüzce de olsa "postmodern" ve yapı-

çözümcü eleştirmenler ile yazarların çoğu da bu cephedeydi. Şu anlamsız "siyaseten doğruluk" etiketi üzerine yapılan tartışmalar da bu cepheleşmeye bağlıydı.

"Kampüs inkârcıları", bu cepheye sızmak için "kültür savaşları"nı ve "siyaseten doğruluk" tartışmalarını kullandılar. "Siyaseten doğruluk" savı Holocaust'un gerçekleştiğini savunan tarafın kozu olduğundan, onlar da bu inanca saldırmanın, "Siyaseten Yanlış" isimli o müstehcen talk şov gibi, cesurca, gözüpekçe ve radikalce olacağını öne sürdüler. "Doğru tasarlanmış ve düzgünce kamufle edilmiş" anti-Semitizm ile ırkçı nefret, "siyaseten yanlış" olma üzerine, güya isyankâr sözler savunmaya girişti.[15] Elbette "siyaseten doğru" olarak teşhir edilenler, Lipstadt'ın kitabında yaptığı gibi, bu nefrete karşı müçadele verdiler. Peter Novick'e göre, Lipstadt bu inkâr kampanyasının başarısını "postmodernizmin ve yapıçözümcülüğün üniversitelerde güçlendiğinin bir kanıtı", kültür savaşında bir "cephe" olarak görmüştür ve bu, "muhafazakâr yo-

rumculardan alınmış bir tema"dır.[16] Buna karşın Novick, editörlerin gerçekte Thomas Jefferson ve John Stuart Mill gibi çok daha az tartışma götürür liberal düşünürlerden etkilendiğine dikkat çekiyordu. İnkârcılar, çeşitli dolaplar çevirerek asıl tartışmanın sırtına binmeye çalışmışlardı. Muhafazakâr kesim bunun aksini düşünse de, Holocaust'un inkâr edilmesi "kültür savaşları" ya da "siyaseten doğruluk" tartışmalarının entelektüel özünün bir yansıması değildi. Lipstadt'm yaptığı gibi gerçek tartışmalarla sahte tartışmaları ayırt etmekte fayda vardır. Birazdan iddia edeceğim gibi, postmodernizm, mantıklı bir tartışma olmadığı için Holocaust'un inkâr edilmesini dışlar. Ben burada, Holocaust inkârcılarınm görüşlerini yayınlatmak için her tür hileye başvurduklarını, kendilerine karşı çıkan iyi niyetli insanlar arasında yaşanan çekişmelerin keyfini çıkardıklarını söylüyorum. Bir de, inkârcıların en büyük hilelerinden birinin, kendilerini muhafazakâr tarihçiler gibi konumlandırmaları olduğunu.

"Tartışmada bir taraf" olduğunu savunan hatalı görüşün temelinde, bu tartışmaya "ciddi insanlar"ın katılıyor olduğu izlenimi vardır. Lipstadt'ın kitabının ikinci bölümü bu fikri hedef almaktadır. İnkârcıların kullandığı kamuflaj kısmen "akılcı tarihsel araştırma" görüntüsü oluşturmaya dayanır. Kaliforniya'daki Tarihsel Araştırma Enstitüsü, bu stratejinin en önemli örneklerinden biridir. Burası, köklü bir üniversitenin araştırma merkeziymiş izlenimi yaratır: Akademik dipnotlarla, yazılarla dolu bir dergi yayınlar, çeşitli konferanslar düzenler, vs. Oysa aslında Holocaust'un inkârına adanmış bir kurumdur.

Fakat daha önemli bir örnek David Irving'dir. Tanınmış Yahudi tarihi profesörlerinden David Cesarani'in işaret ettiği, *The Guardian*'ın da duyurduğu üzre "Irving, Holocaust inkârcılarının en hası"dır.[17] Irving, yazmaya 1960'larda başlamıştır; genellikle saygın yayınevleri tarafından bası-

lan kitapları, İkinci Dünya Savaşı'ndaki olaylar üzerinedir. Nazilerin uçan dairelerinden bahsetmediği için de birçok kişinin gözünde ciddi bir tarihçidir. Davanın konusu, tarihçi olarak kazanılmış bu şöhrettir işte. Irving bir tarihçi olarak güvenilir olduğu sürece, onun bulguları, "ihtilaflı" olsa da tartışılacak bir tarihmiş gibi duracaktır. Güvenilir ve makul bir tarihçi değilse eğer, eserleri -kendisi de tabii- gözden düşecektir. Yani bu dava, aynı zamanda tarihin ne olduğu, tarihçilerin ne yaptığıyla ilgilidir.

Irving, 1990'da Tarihsel Araştırmalar Enstitüsü'nda "Auschwitz Harp Gemisi" başlıklı bir konferans verir. Bu konferans, İngiliz ve Amerikan deniz savaşı filmlerinin nahoş bir parodisiyle, Holocaust inkârcılarının o bildik sahte kahramanlık retoriğiyle sona erer. Irving emreder: "Auschwitz'i batırın!"[18] Kanada ile Almanya'da haklarında ses getiren davalar açılan inkârcılar gibi Irving de, düşmanlarıyla kendisinin iyi bildiği sularda karşılaşmayı kafasına koymuştur. Tanınmış avukatlardan birine göre,

"Britanya'da iftirayı düzenleyen malum yasanın, kökenindeki on yedinci yüzyılın Court of Star Chambers'i anımsatan zalim hükümleri vardır. İddiaların gerçekliğini kanıtlamak, onu yayınlayanların yükümlülüğündedir."[19] Britanya iftira yasası, davacının tarafını tutar, sağlam biçimde kanıtlanıncaya kadar aleyhteki iddiaların yalan olduğunu kabul eder. Ayrıca Britanya'daki büyük davalarda, davayı genellikle davacı kazanır. Irving herhalde mahkemedeki bir tartışmanın tarihçi olarak konumunu ve "bulguları"nı sağlama alacağını umuyordu. Çünkü bu sayede Holocaust inkârcılarının bazı iddiaları da onaylanmış olacaktı. Böyle olmasa bile kendi görüşlerini duyurma şansı vardı; Holocaust inkârcısının her durumda kazanmasına bir başka örnektir bu. Lipstadt ve Penguin'e dava açarak onları yüzleşmeye zorlamasının nedeni buydu işte. Yoksa bazılarının dediği gibi Penguin, "Irving'in kanına susamamıştı." (Doğrusu yüklemin nesnesi düşünüldüğünde pek tatsız bir durumdur bu.)[20] Irving, mahke-

meyi Holocaust'un inkâr edilmesine alet etmek istemişti. Lipstadt gibi yayıncısı da buna göğüs gerdikleri için tebrik edilmeyi hak ediyorlar. Irving davayı görülmeye değer bir biçimde kaybetti, tabii itibarı da beş paralık oldu.

Fakat dava, Irving'in şöhretini bitirmekten, Holocaust'un inkâr edilmesine -umarız tamir edilemez bir sonuçtur bu- hasar vermekten de fazlasını yaptı. Tarihin doğasına dair sorular doğurdu.

Tarihin Doğası

Aralarındaki büyük farklılıklara karşın Irving ile Lipstadt'ın ortak bir noktaları vardır. Bu iki isim, tarihin gerçekte ne olduğuna ilişkin bir anlayışı, geleneksel ampirik bakış açısı denilebilecek tarih anlayışını paylaşırlar. Postmodernizmin sorguladığı da işte bu anlayıştır. Daha önce dikkat çektiğim gibi, birçok tarihçi, birçok kültür eleştirmeni, özellikle Holocaust'la ilgili olarak postmodernist sorgulamalardan büyük

bir endişe duyarlar. Fakat ben burada, postmodernizmin tarihe yönelttiği soruların Holocaust'un inkâr edilmesiyle mücadele açısından önemli, son derece yararlı araçlar olduğunu göstermeyi amaçlıyorum.

Britanyalı bilim tarihçisi Mary Midgley'in bir metaforunu benimseyelim: Tarih bir bilgisayara benzer. Elektronik posta göndeririz, internette dolaşırız ya da kelime işlemcilere başvururuz, oysa bütün bu uygulamaları destekleyen yazılım üzerine pek düşünmeyiz genelde. "Masaüstü"nün altına, yazılımın karmaşıklığına, ayrıntılarına bakma gereksinimini ancak bilgisayar çöktüğünde ya da içine bir virüs girdiğinde duyarız. Tarih "çöktüğü"nde ya da virüse maruz kaldığında, kabullerimizi -bence genelde bu kabuller tarihin "nesnelliği"ni temel alır- yakından incelemek, belki de "virüslerden temizlemek" gerekir. Postmodernizm işte tarihe bu fırsatı sunar.

Anladığımız biçimiyle tarihin de bir tarihi vardır. Tarih bilginin bir biçimi, şeyleri düzenlemenin bir yolu olarak kurul-

muştur. Bu konuda bir dizi etkileyici çalışma bulunduğundan, ben burada sadece bir özet sunacağım.[21] Bugün genellikle "tarih" olarak anladığımız, başka disiplinlerden tamamen ayrı bir yere oturttuğumuz alanın kökleri, on dokuzuncu yüzyıldaki Alman tarihçi Otto Von Ranke'nin çalışmalarına dayanır. Onun geçmişi incelemek için oluşturduğu yöntem, Batı dünyasının tamamına yayılmıştır; Hem Lipstadt'ın hem Irving'in "tarih"le kast ettikleri bu yöntemdir. Bu disiplinin "geçmişin bilimi" olma, geçmişi onu yeniden sunarak açıklama hevesi de, Ranke ile takipçilerinden miras kalmıştır. Üç temel direği vardır bu anlayışın. İlki, Ranke'nin ünlü *wie es eigentlich gewesen* (gerçekte olduğu gibi) deyişinde vurguladığı üzere, geçmişi yeniden sunarak yeniden yaratmayı amaçlamasıdır. (Richard Evans daha iyi bir çeviri olarak "gerçekte nasıl idiyse"yi -*how it actually was*- öneriyor.)[22] İkincisi, tarihçinin nesnel olması, dünya üzerindeki konumunu unutması gerektiğini vurgulama-

sıdır. Üçüncüsü, tarihçinin ampirik bir yöntem izleyerek, olgular karşısında edilgin bir tutum benimseyip sadece kanıtları düzenlemesini gerekli kılmasıdır.

Ancak bu düşünceler, sadece postmodernistler değil, birçok kişi tarafından sorgulanmıştır. Yöneltilen sorular üç büyük grupta toplanabilir: Epistemolojiye ya da geçmişi *nasıl* bileceğimize ilişkin sorular; tarihi *kimin* yarattığına ilişkin sorular; *dilin doğası* ile *yazının* kendisine ilişkin sorular.

Öyle görünüyor ki, bu sorulara verilen cevaplar tarihe ilişkin geleneksel, zaman zaman da naif kavrayış biçimlerini sekteye uğratmaktadır.

Geçmişi Nasıl İnceliyoruz: Bilmek ve Anlatmak

Epistemoloji, felsefenin şeyleri nasıl bildiğimizle ilgilenen dalıdır. Size yağmurun yağıp yağmadığını değil de, yağmurun yağdığını *nasıl* bildiğinizi sorarsam, episte-

molojik bir soru yöneltmiş olurum. Epistemoloji, geçmişle ilgili olarak, nasıl olup da tarihsel olguları bildiğimiz iddiasında bulunabileceğimizi araştırır ve her tarihçiyi, temel önemde, fakat genelde üzerinde durulmayan bir dizi sorunla karşı karşıya bırakır.

İlk olarak, tarihçinin anlattıkları geçmişin tamamını kapsayamaz. Geçmişin çok geniş kapsamlı olduğu gerçeği, eksiksiz bir anlatının basitçe imkânsız olduğu anlamına gelmektedir. On sekizinci yüzyılın İngiliz yazarlarından Laurence Stern, bir romancı olarak *Tristram Shandy*'de bu görüşü sergilemiştir: Tristram ne kadar hızlı yazarsa yazsın hayatının tamamını anlatamaz. Bilgilerin çoğu -hadi, tamamı demeyelim- kaydedilmemiştir (Geçen hafta komşun ne renk çorap giymişti? Geçen yıl? Ya büyükbaban, o çorap giymiş miydi?), hafızadan silinmiştir ya da kaçırılmıştır (Şimdi, şu anda caddede kaç kişi var? Fotoğraf çektin mi? İnsanların bu sabah manşetlerdeki haberle ilgili görüşleri neler?).

İkincisi, geçmiş bir anlatı değil, çoktan geçip gitmiş olaylar, cevaplar, durumlar silsilesidir. Bir şehir haritasının doğruluğunu, gösterdiği bölgelerde yürüyerek sınayabildiğimiz şekilde, geçmişe dair anlatılanların doğruluğunu da geçmişe giderek değerlendirmemiz mümkün değildir. Aslında çoğumuz, bir tarihçinin anlattıklarının doğruluğunu, başka bir tarihçinin anlattıklarına göre değerlendiririz. Bu daha ziyade, bugün değişik gazetelerin dünkü olayları nasıl yansıttığını karşılaştırmaya benzer. Bazı tarihçiler de arşiv kaynaklarına başvururlar: Tıpkı haber yazan bir gazetecinin, hırsızın ayak izlerinin ertesi sabah olay mahallinde bulunup bulunmadığını öğrenmeye çalışması gibi. Fakat bunların hiçbiri anlatılanın gerçeğe uygunluğunu kontrol etmekle aynı şey değildir, çünkü geçmiş ebediyen geçmiştir.

Üçüncüsü, olaylar bir doğrultuda gerçekleşir -ileriye doğru- ama başka bir doğrultuda -geriye doğru- öğrenilir ve yazılırlar. Tarih bugünden düne bakılarak kuru-

lur. David Lowenthal, 1964 tarihli bir makaleden şöyle bir alıntı yapmıştır: "Zaman azaldı, ayrıntılar ayıklandı ve açıklandı, eyleme yoğunlaşıldı, ilişkiler olayları kasten değiştirmeyecek fakat onları anlamlandıracak şekilde sadeleştirildi."[23] Tarih "önemli olaylar"dan oluşur. Elbette ki bir tarihçinin sahip olduğu bütün tarihsel bilgi, yazılmış halde onu bekliyor değildir; geçmişteki olaylar her zaman geriye dönük olarak görülür, açıklanır ve sunulur.

Yani, geçmişe ilişkin bilgi düzenlenmiştir; basitçe kıyaslamayla doğrulanamaz ve bugünden düne bakarak incelenir. Bu demektir ki geçmiş (biz ne kadar iyi hatırlasak da geçip gitmiş, artık olmayan olaylar) ile tarih arasında bir fark vardır. Tarih, geçmişin gerçekte olduğu gibi yeniden yaratılması değildir. Tarih, *geçmiştekilere ilişkin olarak anlattığımız hikâyelerin* ismidir. Bir hikâye çeşidi ya da *türüdür*. Bütün bunlar, geçmişe ilişkin bir anlatının doğru olmayacağı anlamına gelmez; sadece "geçmişin doğruluğu"nun "şimdi dışarıda yağ-

mur yağıyor" ifadesindeki gerçekle aynı biçimde kurulamayacağı anlamına gelir. Geçmişi bilme biçimimiz doğrudan değildir, bunu da bütün tarihçiler bilir.

Tarihi Kim Yaratıyor?

Geleneksel tarih anlayışını sorgulayan bir başka konu da budur. Ama genellikle yanlış anlaşılır: İnsanlar zaman zaman, "Erkekler kadınlardan daha farklı bir tarih yazıyor; Beyazlar Siyahlardan daha farklı bir tarih yazıyor," vs. gibi iddialarda bulunurlar. Mesele tam olarak bu değildir aslında. Mesele, farklı milliyetler, cinsiyetler, cinsel kimliklerden, vs. tarihçilerin amaçları ve ilgi alanlarının, kim olduklarına bağlı olarak değişmesidir. İlgi alanları farklı olduğu için farklı şeylere, farklı biçimlerde bakarlar. Örneğin Beyaz erkekler, daha ziyade kendilerinin merkezi önem atfettiği olaylarla ilgilendiklerinden, "kadınların tarihi" ya da "Siyahların tarihi" yirminci yüzyılın büyük bölümünde ihmal edilmiştir.

Ancak bir erkeğin, on dokuzuncu yüzyılda Amerikan kadınlarının sürükleyici, ayrıntılı bir tarihini kaleme almasına ya da bir Siyahın nüfusunun neredeyse tamamı Beyazlardan oluşan İrlanda'nın tarihini yazmasına prensipte hiçbir engel yoktur. Tarihçinin kimliği ile yönteminin aynı olduğu iddiasında bulunmak bir hatadır; fakat bu, kolayca düşülebilecek bir hatadır. (Tarihçinin dünya üzerindeki "konumu"nun önemsiz olduğunu söylemek istemiyorum. İnsanların çoğu gibi tarihçiler ile akademisyenler de genelde başarılı olmayı, iyi bir kariyer yapmayı, saygı görmeyi beklerler ve bu da onların ilgi alanları üzerinde etkili olur. Bunların ışığında Lipstadt'ın ulusal TV'ye çıkmayı -bunun getireceği parayı ve artı puanları da elbette- reddetmesi son derece ilkeli bir tutumdur!) Önemli olan tarihçinin genleri değil, ilgisini yoğunlaştırmayı seçtiği alan, bu alandaki çalışmalarını nasıl yürüteceğine ilişkin tercihi ve son olarak da bütün bu tercihleri dayandırdığı noktalardır.

Geçmişin "basitçe", "olduğu gibi" yeniden yaratılamayacak kadar geniş kapsamlı olduğundan daha önce bahsettim. Tarihçiler, ilgilerini neye yoğunlaştıracaklarına ilişkin bir seçim yaparlar. Mesela, Holocaust tarihçilerinin en tanınmışlarından Raul Hilberg, başyapıtı *The Destruction of the European Jews*'da (Avrupalı Yahudilerin Yıkımı), ilgisini genel olarak Holocaust kurbanlarına, onların katlinde rol oynayan yönetsel ve bürokratik aygıtlara, Eichmann gibi "masabaşı katilleri"ne yoğunlaştırmıştır. Yakın zamanda ise Christopher Browning, *Ordinary Men* (Sıradan İnsanlar) adlı kitabında, "yakın mesafeden atış menzilindeki kurbanlarının kanlarına, sözcüğün tam anlamıyla doymuş olan" bir grup Almanın, Yedek Polis Taburu 101'in işgal altındaki Polonya'da gerçekleştirdiği soykırım faaliyetini günü gününe, ayrıntılı bir biçimde işleyerek soykırım faillerine odaklanmayı tercih etmiştir.[24] (*Bir an durun: Holocaust hakkında yazmak ve okumak acı verir, vermelidir. Ancak zaman zaman,*

en azından benim için, konunun özü bir anlığına yazmanın, tartışmanın ateşiyle gölgelenebilir. Bu yanlıştır. Bu yüzden karşılaştırın bakalım: Burnunuz kanadığında, kanın giysinize bulaştığını düşünün; ancak bundan çok daha fazla, çok çok daha fazla kanın, kapkalın bir askeri üniformayı "kana doyuracağını" düşünün. Hem de bir günde. Ve bu cinayetlerin, değişik biçimlerde yıllar boyunca sürdüğünü. Bu "karşılaştırma" dediğimiz aslında gerçek bir karşılaştırma değildir.) Bu kitaplar, Hilberg'in ve Browning'in kitapları, geçmişe ilişkin birbirinden farklı, fakat birbiriyle bağlantılı birer tarihtir.

Ancak tarihçinin seçimi, kameranın nereye odaklandığı sorusunun ötesine geçen bir meseledir. Bu metaforu biraz daha genişletelim: Ne tür bir kameranın kullanıldığı da tarihçinin seçimini etkiler. Her tarihçi, bazı kilit kavramları temel alır. Yaklaşımlardaki farklılıklarla birlikte bu fikirler ve kavramlar da değişir: Marksist bir tarihçi açısından bakacak olursak, "temel ve üstyapı" ya da "sınıf" gibi kavramlar onun

perspektifinin temeline yerleşecektir, tarihsel bilgisinin odak noktasında yer alacaktır; geleceğin karanlık, bugünün sıkıntılı olduğunu düşünen daha muhafazakâr bir tarihçi, insan doğasının kaçınılmaz olarak kusurlu yaratıldığını dikkate alacaktır; Fransız düşünür Michel Foucault'dan (1924-1984) etkilenen bir tarihçinin aklı, "beden", "soykütüğü" ve "kopuş"la ilgili düşüncelerle meşgul olacaktır; "insanlığın eğri büğrü omurgasından doğru bir şey yapılamayacağı"na inanan bir liberal, hoşgörüye sarılacak, hoşgörüsüzü küçümseyecektir; etkileyici Annales ekolünden olanlar coğrafya ve ekonomi gibi daha kapsamlı meseleleri merkeze alacaklardır, vs. Bunlar, yorumlama ile açıklamada farklılıklara neden olan derin bakış açısı ve yaklaşım farklılıklarıdır. Sonuçta tarih -geçmişe ilişkin hikâye türü- asla *sadece* hikâyelerden ibaret değildir. Tarih, aynı zamanda aleni ya da üstü örtülü bir tarih metodolojisi ya da felsefesinin ürünüdür. Bir tarih eseri, geçmişe ilişkin olmasının ötesinde, bu metodoloji-

nin nasıl işleyeceğini gösteren bir örnektir. Dolayısıyla, tarihyazımındaki değişik yöntemlerin, tarihin farklı alt türlerine denk düştüğünü de söyleyebiliriz.

Yine Holocaust tarihinden, Christopher Browning ve Daniel Jonah Goldhagen arasındaki görüş farklılıklarını buna örnek gösterebiliriz. Browning'in amacı, "sahip olduğu kendine özgü bazı niteliklerin yanı sıra, Batılı, Hıristiyan ve Aydınlanmacı gelenekleri temel alan bir kültürle şekillenmiş sıradan insanların, neden belli bazı koşullar altında, insanlık tarihinin en kanlı soykırımını gönüllü olarak gerçekleştirdiği"ni açıklamaktır.[35] Başlığından da anlaşıldığı üzere Browning'in kitabı, Yahudileri öldüren *Sıradan İnsanlar*'ı incelemektedir. Kayıtlara geçmiş eylemleri inceleyen, liberal bir tarihçi olan Browning'in çalışması, görünüşte çoğu ortalama vasıftaki insanların nasıl olup da birer katile dönüştüğünü açıklamaya yöneliktir. Browning, belli bazı düşüncelerin empoze edilmesinin, yoğun baskı ortamının, savaş dönemi

Nazi propagandasının ve İkinci Dünya Savaşı'mn kendine özgü doğasının bu dönüşüme neden olduğunu öne sürer. Bu kanlı katiller ile masum kurbanları arasında hiçbir biçimde denklik kurmayan Browning, sıradan insanların Nazi rejiminin yapısı tarafından nasıl yönlendirildiğine dikkat çeker. Bunlarla, Stanley Milgram'm 1960'larda gerçekleştirdiği, bilim adamlarının gönüllü katılımcıları laboratuvardaki sahte deneklere "elektrik verme"ye ikna ettiği o meşhur "otoriteye itaat" deneyleri arasında temkinli bir paralellik kurar.

Aynı kayıtları ve arşivleri inceleyen Goldhagen'm yaklaşımı ise farklıdır. Çalışmasının başlığı Goldhagen'm Browning'le anlaşamadığı noktayı ve kendisinin vardığı sonucu yansıtır: *Hitler's Willing Executioners: Ordinary Germans and the Holocaust* (Hitler'in Gönüllü Cellatları: Sıradan Almanlar ve Holocaust). Goldhagen'ın cevaplamak istediği soru şudur: "Yahudilere karşı bir katliama girişmeyi, sıradan Almanlar açısından anlaşılır ve akla uygun kılan, on-

ları birer katile dönüştüren inançlarla değerler nasıl bir yapıya sahipti?"[26] Browning'ten farklı olarak Goldhagen, açıkça insanların eylemlerini belirleyen düşünceler ve zihniyetlerle; "yapısal" gerekçelerle değil, "toplumsal eylemin düşünsel sebepleri"yle ilgilenmektedir.[27] Goldhagen, "teşvike dayalı yapı"nın (örneğin bireylere belli bazı düşünceleri empoze etmeye yönelik çalışmaların, ceza korkusunun, resmen ya da sosyal açıdan ödüllendirilme beklentisinin) önemli olduğunu belirtse de, tek başına bu yapının insanların eyleme geçmesine neden olamayacağını, sadece bireyin zaten sahip olduğu "kavrayış biçimi ve değerler silsilesiyle birlikte işleyeceği"ni düşünür.[28] Goldhagen'a göre bu bakış açısı, kendisinin Holocaust'a getirdiği açıklama ile başkalarının getirdiği açıklamalar arasındaki fark, "bir laboratuvarda da gerçekleştirilmişti" ya da "bir felsefi veya kuramsal sistemden yola çıkarak gerçekleştirildi" gibi açıklamalar arasındaki farkın ta kendisidir.[29] (Goldhagen'ın yaklaşımı da kuram-

saldır elbette: Antropolog Clifford Geertz'in tartıştığı, "kaba tanımlama" yaklaşımını kullanır zaman zaman.) Goldhagen hangi sonuca varmıştır? Almanya'da, "Yahudileri bertaraf etmeye odaklı bir anti-Semitizm", diğer Avrupa ülkelerinden farklı olarak, "baskın bir kültürel eğilimdir."[30] Sıradan Almanların zihniyeti, Yahudilerin tamamen imhası fikrine alışıktır ve bu fikri destekler. Bu yüzden Browning, soykırıma yönlendirilmiş katillerden bahsederken, Goldhagen genel olarak Almanların ve özel olarak da katillerin, Yahudilere yönelik uzun zamandır süregelen köklü bir nefretle harekete geçmiş gönüllü işbirlikçiler olduğunu savunur. Browning'in Goldhagen'la ilgili övgü dolu fakat eleştirel değerlendirmesinde dediği gibi, "başka başka akademisyenlerin başka sorular sorması, başka yöntemler uygulaması ve aynı kaynaklardan başka sonuçlara ulaşması" elbette garip bir şey değildir. Goldhagen ile Browning'in anlatıları arasındaki farklılıklar, bakış açıları ile yaklaşımlarındaki derin

farklılıklardan, aslında tarih felsefelerinin ayrı olmasından kaynaklanır.

Ancak bundan daha önemlisi, Goldhagen ile Browning'de gözlediğimize benzer bakış açısı, metodoloji ve tarih felsefesi farklılıklarının "tarihsellik dışı" bazı düşüncelerden de kaynaklanıyor olmasıdır. Yani bu farklılıklar, sadece tarihçinin geçmişe ilişkin düşüncelerinden, inançlarından değil, farkında olsun ya da olmasın, dünyaya ilişkin daha genel inançlarından -felsefi "dünya görüşleri"nden- kaynaklanıyor da olabilir. Marksist bir tarihçi Marksisttir, çünkü sosyal adaleti sağlamanın en iyi yolunun Marksizm olduğunu düşünür; liberal tarihçiler hoşgörünün en büyük erdem olduğuna inanırlar; muhafazakâr bir tarihçi hayatımızı en iyi biçimde sürmenin yollarını geleneklerden öğrenebileceğimizi savunur, vs. İşte bu yüzden, tarih her zaman, açıkça belirtilmese de, belli bir davayı ya da dünya görüşünü destekleyen bir tarihtir. Bu yüzden bütün tarih çalışmaları, sadece bir tarih felsefesiyle

ya da metodolojisiyle şekillenmiş olmakla kalmaz, aynı zamanda kaçınılmaz olarak bir dava ya da dünya görüşü tarafından yönlendirilir. Tarih, her zaman, belli bir dünya görüşü *açısından tarihtir.*

Postmodernistler bu nedenle "saf", "tarafsız", "nesnel" bir tarihin imkânsız olduğunu savunurlar. İnsan (Beyaz adam olarak örneğin), ancak kendi kimliğinin hikâyesini anlatabileceğinden değil, her tarih, geçmişle ilgili her hikâye, tarihçinin geçmişe tuttuğu mercekten süzüldüğü için; her tarih, tarihçinin hayata ve dünyaya ilişkin berrak ya da bulanık düşüncelerinden, bu dünya görüşüyle şekillendirdiği tarih metodolojisi ile felsefesinden kaynaklandığı için bu böyledir. Ayrıca nesnel bir felsefe ya da dünya görüşü diye bir şey de yoktur. Olsaydı herkes o görüşte olurdu, filozoflar da tartışmayı bırakırdı. (Bilimin "nesnel bir felsefe" olabileceği düşünülmüştür. Bilim bize çok şey anlatır. Sözgelimi, karbonla tarih belirleme yöntemi sayesinde kazılıp

çıkarılan cesetlerin hangi tarihe ait olduğunu öğrenebiliyoruz, vs. Fakat bilim, ne tür eylemlerin bizi sosyal adalete götüreceğini, insan doğasının var olup olmadığını, varsa geliştirilip geliştirilemeyeceğini söyleyemez. 1789'da Londra'nın yoksul kesimlerindeki kadınların Fransız Devrimi hakkında ne düşündüğünü de anlatamaz. Bence bilim, etik açıdan doğru kararlara nasıl varabileceğimize dair de hiçbir şey söylemez.) Elbette bu görüşlerin bazıları daha önce de dile getirilmiştir. Sık sık "tarihin babası" olarak anılan Herodot, belli bir konumdan yazdığını biliyordu. Fakat postmodernizm, birazdan açıklayacağım gibi, bu görüşleri yeni ve ısrarcı yöntemlerle tekrar dile getirmektedir.

Dilin ve Yazının Doğası

Buraya dek, tarihin geçmiş hakkında bugünden bakıp anlamlı kilit olayları seçerek bilgilenen, geçmişi bugünden bakıp

kaleme alan bir tarz olduğunu savundum. Geçmişe ilişkin bir anlatıyı geçmişe dönerek doğrulamanın imkânsız olduğunu belirttim. (Havanın *tam* nasıl olduğunu sokağa çıkarak kontrol edebilirsiniz, fakat bu yöntemle geçmişi doğrulayamazsınız.) Geçmişe ilişkin anlatılar, tarihçinin metodolojisiyle biçimlendirilir; bu metoloji de tarihçinin dünya görüşüne bağlıdır. Bunun anlamı, tarihin geçmişin "olduğu gibi" yeniden yaratılması olmadığı, geçmişe ilişkin hikâyelerden oluşan türe verdiğimiz isim olduğudur. Tarihin doğasıyla ilgilenen tanınmış düşünürlerden Hayden White, tam da bu yüzden tarihsel bir çalışmaya ilişkin olarak, "geçmişteki yapıların ve süreçlerin bir modeli, bir ikonu olma anlamını yüklenen düzyazıyla anlatıma dayalı bir söylemdir. Tabii bu, yapıları ve süreçleri onları temsil ederek anlatmaya çalışır," sözlerini sarf etmiştir.[32] Bu, kesinlikle olayların olmadığı ya da "kurgulandığı" anlamına gelmez, fakat roman yazarından farklı olarak:

> *...tarihçi, çoktan olup bitmiş olaylardan oluşan gerçek bir karmaşayla karşı karşıya kalır; anlatmak istediği hikâyenin unsurlarını bu karmaşanın içinden seçecektir. Bazı olayları alıp bazılarını dışarıda bırakarak, bazılarını vurgulayıp bazılarını destekleyici unsur yaparak hikâyesini kurar. Bu süreç, belli bir tür hikâye oluşturmak için gerçekleşir. Yani tarihçi, kendi hikâyesini belli bir plan dahilinde kurar.*[33]

Geçmişi anlamlı bir biçimde kaleme alabilmek, ancak geçmişteki olayların belli hikâye tarzları içinde kurgulanmasıyla mümkündür.

White, başyapıtı *Metahistory*'de, "ideolojik anlamlandırma tarzı" (kabaca benim dünya görüşü dediğim şey), argüman tarzı (kabaca, "kamera"nın tipi ya da kullanılan metodoloji) ile "hikâyeyi kurma tarzı" (yani, hikâyenin türü) arasındaki etkileşimi ana hatlarıyla anlatır. White'a göre dört hikâye "tarzı" vardır: Romantik, trajik, ko-

mik, satirik. Bunları burada ayrıntılı biçimde tartışmayacağım, ancak yazının doğası ve anlatmanın kendisi yüzünden bir tarihin "nesnel" olmadığını gösterebilmek için bu tarzlara değineceğim. Tarih hep bir plan dahilinde kurulacaktır: White'ın saydığı tarzlardan birine uyar ya da uymaz, ama hep bir hikâye var olacaktır. Olayların basitçe listelendiği "vakayiname" bile böyledir. Bir kral taç giyer, işgalci güçlerle savaşır ve ölür. Basit bir hikâye tabii, ama yine de bir hikâye. Ayrıca seçilen olaylar üzerinden, tarihin daha önce tartıştığım özelliklerinin de gözlendiği bir hikâye. (Bir kralın ölümü, bir kraliçenin ya da çobanın ölümüne tercih edilmiş.) Vakayiname tutma ihtiyacı ise daha genel bir dünya görüşünü, vakayinüvisin kendi değerlerini empoze etme hevesini, bir toplumun gelecek kuşaklara bilgi aktarma isteğini yansıtıyor.

Sadece bir plan dahilinde kurulmuş olmasının ötesinde, her tarih bir izleyici kitlesine *yönelik* bir anlatı olarak kurulur. Haklı olarak son derece bilgili, eleştirel

okuyucuyu düşünerek yazılmış tarih kitapları, 12 yaşındaki okul çocukları için yazılmış tarih kitaplarından ya da ortalama okuyucular için yazılmış olanlardan farklıdır. Bu da, tarih çalışmalarının "nesnel" olamayacağı anlamına gelir, çünkü tarihçinin ne düzeyde ayrıntıya ineceğine ilişkin seçimi, nesnel bir geçmişi değil, tarihçinin okuyucu kitlesine ilişkin varsayımını yansıtır: Bu yüzden bütün tarih, izleyicilere *yönelik tarihtir*. Dahası, her tarih çalışması belli bir tarzda yazılmak zorundadır. Geleneksel olarak tarih, gerçekçi roman yazarlarının benimsemiş olduğu gibi, üçüncü şahıs kipinde yazılır. Önde gelen eleştirmenlerden Frank Kermode, "Üçüncü şahıs kipinin avantajı, anlatanın anlatılanlarla katıksız bir ilgisi olduğu yanılsamasını en iyi yaratan tarz olmasındadır. Fakat bu bir yanılsamadır, retorik bir hilenin sonucudur."[34] Yani bu "gerçekçi" tarzın kilit özelliği aslında bir tarz değil de, başka bir dünyaya (geçmişe ya da kurguya) açılan saydam bir pencere olduğu izle-

nimini yaratmasıdır. Bu izlenime rağmen birçok yazım tarzı içinden bu tarz seçilmiştir. Bu tarz seçilmiştir, çünkü eski bir anekdotta da anlatıldığı üzere, dürüstlüğü taklit edebilirseniz her şeyi taklit edebilirsiniz, demektir.

Bütün bu argümanların merkezinde, tarih metninin geçmişe açılan saydam bir pencere olmadığı görüşü vardır. Aslında tarih kitapları geçmişle ilgili metinlerdir: Artık olmayan, geri gelmeyecek bir geçmişin yerini doldururlar. "Saf", "tarafsız", "nesnel" bir tarih imkânsızdır. Tarihsel bilgi üretilir ve tarih kitapları da bir yazım türü çerçevesinde kaleme alınır. Lipstadt-Irving davasının merkezinde de işte bu "yazım türü olarak tarih" kavrayışı vardır.

Yazım Türlerinin Kuralları

Yazım ve bilgi türleri kurallara ya da "genel uylaşımlar"a dayanır. Elbette normal olarak, içeriklerine göre sınıflandırılmış birçok metin türü vardır. Kurgusal ya-

zım söz konusu olduğunda türü belirlemek kolaydır: Gerilim, aşk, bilim-kurgu gibi. Romanlar içeriklerine göre sınıflandırılırken, tarih çalışmaları kronolojik ve coğrafi olarak sınıflandırılır. Gerçi "kadın tarihi", "sözlü tarih", "askeri tarih" gibi bazı alt türlere de rastlanabilir. Fakat kitapların kitapçıda hangi raflara dizileceğinden daha önemli bir mesele vardır: Tarih çalışmalarının yapısını oluşturan genel uylaşımlar. Genel uylaşımlar, türe özgü yazım tarzının veya planının birer parçasıdır. Bu kurallar içeriğe yansır: Romantik bir romanda ateşli bir kahramanla karşılaşmayı, bir iktisat tarihi kitabında tahıl üretiminden bahsedilmesini, bir askeri tarih kitabında birliklerin manevralarını okumayı beklersiniz; hepimiz bir yemek kitabının yemekle ilgili olmasını bekleriz. Kurallar yazım tarzına da yansır: Hızlı detektif romanlarında cümleler kısadır; akademik tarih kitaplarında uzun uzun cümleler, sayısız dipnotlar bulunur; yemek kitaplarında ise malzeme listesi.

Bir yazım türünün kuralları sadece parametreleri belirlemekle kalmaz, metni de *kurar*. Sonuçta içinde detektif bulunmayan bir detektiflik-gerilim romanı ya da yemek tarifi bulunmayan bir yemek kitabı neye yarar ki? Yazım türleri akademisyenlerin ya da kitapçıların içlerine kitapları dizdikleri raflar değildir: Kitapların kendilerini belirleyen kurallardır. Bir şey yazmak, bir türün parçası olmaktır; genel uylaşımları izlemektir (kimi zaman da bunlara belli belirsiz bağlanmak ya da bu kuralları uyarlamaktır). Bu kurallardan bazıları pek önemli değildir (kovboy kahramanın şapkasının beyaz mı siyah mı olduğu fark etmez), kimileri ise olmazsa olmaz değerinde, hayati önemdedir. Bir yazım türü olarak tarihin de bir dizi önemli kuralı vardır. Hiç postmodern olmayan ve Ranke yanlısı bir tarihçi olan Geoffrey Elton bunu bilir. Elton, tarih çalışmasının "profesyonel yetkinlik ve bütünlük koşulları"nın ancak tarihçiliğe yönelik profesyonel bir eğitimle sağlanacağını savunur.[33] Bu savı,

tarih açısından önemli olan genel uylaşımların tamamıyla çetin bir profesyonel eğitimle öğretildiği ve ancak bu gerçekleştiğinde (tarihçi genel kuralları öğrendiğinde) tarihin tarih olabileceği şeklinde okumak da mümkündür.

Demek ki genel uylaşımlar ya da kurallar tarih açısından son derece önemlidir. "Nesnellik" bir mitse eğer, bu uylaşımlar tarih türünün ne olduğunu anlamanın bir yolunu ve "aklı başında tarihçi" kavramını sunarlar.

Hukukun büyük bir bölümü, "aklı başında kişi"nin ne bekleyeceği ya da düşüneceğiyle ilgili değerlendirmelere dayanır. "Aklı başında kişi"nin her durumda neye inanacağını kesin olarak belirlemek zordur elbette, -ne de olsa, kavramı tamamen adil kılmak için karınca yiyenlerden, zebralara kadar her şeyin bir listesini çıkarmanız gerekir- ancak bu kavram kişinin kendisiyle aynı konumdakilerden kurulu bir "mahkeme jürisi"ndeki akıl yürütmenin bir parçasıdır. Bu "aklı başında kişi"

kavramı mesleki ihmal davalarında önemli bir rol oynar. Tıbbi ihmal vakalarında bir davalının standart bakımı sağlayıp sağlamadığını belirlemek için mahkemeler, adını 1957'deki *Bolam/Friern Hastanesi Yönetim Komisyonu* davasından alan "Bolam testi"ne başvururlar: "Bir doktor, ilgili alanda beceri sahibi yetkili tıp erbabınca uygun bulunan tıbbi müdahale çerçevesinde davranmışsa ihmalle suçlanamaz." Söz konusu tıbbi müdahalenin, yapılması gereken tek şey olduğu konusunda bütün doktorlar anlaşamayabilirler; bilinen ve kabul edilebilir bir müdahale olması yeter. Bolam testi ve versiyonları, tıbbi davalar dışında da kabul görmüştür; aslında ihmalle ilgili sorunların yaşandığı, titizlik ve dikkatin sorumluluk olarak ortaya çıktığı her alanda uygulanmıştır. Tarih yazanlar arasında da aynı düşüncenin çok daha sınırlı bir biçimine rastlanır: "Aklı başında tarihçi" kavramı.

"Aklı başında tarihçi" kavramının kaynağında iki şey vardır. İlki, bilim adamları gibi bütün tarihçilerin de büyük bir proje-

yi paylaştıklarım; nükleer fizikçilerin atomun doğasını aydınlatmaya çalıştıkları gibi, tarihçilerin de geçmişi aydınlatmaya çalıştıklarını söyleyen gelenek düşüncesidir. Tarihçiler, diğer bütün cemaatler gibi, belli bazı uylaşımlara üstü örtülü bir biçimde ya da açıktan açığa bağlı olmakla tanımlanan, temelinde bu tanımın yer aldığı bir cemaat oluştururlar (öyle görünmeseler de). İkincisi, "aklı başında tarihçi" kavramının, her tarihçinin onaylanmış bir argüman tarzını benimsediği ya da kendi seçtiği çalışma yöntemini tartışmış ve savunmuş olduğu anlamını taşımasıdır. Yani, tarihçiler yöntemlerini akla yatkın kıldıkları için "aklı başında" sıfatını kazanırlar. "Aklı başında tarihçi" kavramının kaynağındaki iki düşünce de, tarihçilerin genel uylaşımlara dayalı, dolaylı bir tanımla tarih türünün sınırlarını belirlemelerinin, bu sınırları gözetmelerinin yolları olarak görülebilir. "Aklı başında bir tarihçi" tarihi, tarihi tanımlayan genel kurallara uyarak yazan kişidir. Tarih, tarihçilerin genellikle üstü ör-

tülü biçimde kabul ettiği genel uylaşımların ışığında kaleme alınır. Diyebiliriz ki, bir tarihçiyi "aklı başında bir tarihçi" yapan ve bir çalışmayı "tarih" kılan şey, uygun görülen genel kurallara bağlılıktır. (Her ne kadar kulağa biraz tuhaf gelse de, emin olun, hiç de tuhaf değildir aslında. Gerilim Yazarları Derneği her yıl verdiği ödüle bir yemek kitabı yazarını layık görmez, değil mi? Ayrıca yemek kitaplarında da araba takiplerine pek rastlanmaz.) Bu yüzden, daha önce tartıştığım gerekçelerle, genellikle hataya düşülerek "aklı başında bir tarihçi", "nesnel bir tarihçi" olarak görülür. Bir kez daha vurgulamak istiyorum ki, bu sözlerim tarihin doğru olmadığı anlamına gelmiyor. Sadece ve sadece tarih metinlerinin saydam ya da nesnel olmadığını; tarih metinlerinin, gerçeği kurarken hava durumunu bilebildiğimiz yöntemden yararlanamayacağını söylemek istiyorum.

"Aklı başında tarihçi" kavramı, tarihçiler arasında, "belli olgular"la ilgili tartışmalara neden ender olarak rastlandığını da açıklar.

Bir tarihçi, bir başkasının arşive dayalı bilgisini nadiren eleştirir. Tarihçiler genellikle birbirlerinin tarihe yaklaşımlarıyla ilgili tercihlerine saldırırlar. Tarihi kurma biçimi ve neyin "aklı başında" olduğu konusunda anlaşmazlıklar yaşanır. Daha önce de belirttiğim gibi, bu da dünya görüşlerine bağlıdır. Yani Irving'e dönecek olursak, eleştiriler temelde onun hangi arşivlerden yararlandığına değil, bunlardan nasıl yararlanmış olduğuna, bir başka deyişle, dünya görüşüne yöneliktir. Aklı başında bir tarihçi, sonunda bir uzlaşma sağlanamasa bile en azından başka tarihçilerin "ikna olabileceği" biridir. Tabii, yeni düşünceler ve yöntemler tarihçiler cemaati içinde yayıldıkça "aklı başında" tanımı da değişebilir. Tıpkı yazımda yeni alt türlerin ortaya çıktığı gibi. Ancak zaman alan, yavaş ilerleyen ve büyük tartışmalar sonrasında ortaya çıkan bir gelişmedir bu. Örneğin feminist tarihçiler, farklı yolları benimsemiş "aklı başında tarihçiler" oldukları kabul görünceye değin çetin bir mücadele vermek zorunda kalmışlardı.

Değişikliklere karşın, neredeyse hiç bozulmayan bazı uylaşımlar da vardır. Bunların en önemlilerinden biri de kanıtların kullanılmasıdır. Tezin kanıtla desteklenmesi, herhalde tarih türünün en önemli uylaşımıdır, çünkü tarihi kurgudan açıkça farklı kılan şey budur. Bilim adamlarının deney yaptıkları gibi, tarihçiler de tezlerini desteklemek için, geçmişin bugündeki izini sürerler; belgelere, sözel açıklamalara başvururlar örneğin. Kabaca, bu uylaşıma tarihsel metinlerin kaynaklara dayandırılması gerekliliği diyebiliriz. Daha teknik bir anlatımla, Frank Kermoude'un işaret ettiği gibi, tarih yazımı "metin ötesi bildirileri (yani, metnin kendisinden başka metinlere göndermeleri), kaynaklara ve otoritelere başvuruyu, tanıkların güvenilirliğine ilişkin kanıtları" gerektirir.[36] Bu uylaşıma uymayanların -örneğin kanıt göstermeden UFO'ların varlığını tartışanların- basitçe tarih yapmadıklarını söyleyebiliriz.

Fakat "kanıt uylaşımı" daha da katıdır. Kanıtların "güvenilir" ya da "sınanabilir"

olması gerekir. Bu kural "bilimsel tekrarlanabilirliğe" benzer bir biçimde düşünülürse daha iyi anlaşılabilir. Esasen, bir tarihçi kanıt göstererek (diyelim ki bir mektup) "metin ötesi bir gönderme"de bulunduğunda, başka bir tarihçinin bu kanıtı bulabilmesi, inceleyebilmesi gerekir; bilim adamlarının meslektaşlarının deneylerini tekrarlayabilir olması gerektiği gibi. Lipstadt davasından buna bir örnek verebiliriz. Himmler'in telefon kayıtlarını inceleyen Irving, Himmler'in 1 Aralık 1941'de SS generallerinden birine telefon açıp, Yahudilerin "bulundukları yerde kalmaları gerektiği"ni söylediğini ortaya atar ve böylece Himmler'i Yahudileri koruyor gibi gösterir. Irving, "*Verwaltungführer der SS haben zu bleiben*"ı (İdari SS liderleri bulundukları yerde kalsınlar) yanlış okumuş ve "haben"ı "Juden" olarak almıştır. (Yani: İdari SS liderleri. Yahudiler kalsın.) Arada nokta işaretinin yokluğu üzerinde durmamış, okuduğu şekliyle cümlenin aslında bir anlam

ifade etmeyeceği gerçeğini göz ardı etmiştir. Savunmanın baş tanığı Richard Evans da aynı belgeleri incelemiş ("deneyi tekrarlamış"), Irving'in yanlışını ortaya çıkarmıştır. Evans, dava sırasında bunun "kasti bir yanlış okuma" olduğunu; ayrıca bu hatanın da olgusal ayrıntılara bu kadar aşina birinin yapamayacağı kadar garip bir hata olduğunu savunurken, Irving ise *"haben"*ı yanlış okuduğunu artık kabul ediyor. Üzerinde ısrarla durulan "smanabilme", tarih türünün kilit önemdeki bir kuralıdır.

Bu uylaşımla bağlantılı bir başka uylaşım ise kaynakların kullanımıdır. Bir örnek daha: Irving, Hitler'in Doğu Avrupa'daki Yahudilerin imhasına ilişkin hiçbir bilgisi olmadığını iddia ediyordu. (Tipik bir "ılımlı" inkârcı iddiası.) Bu konuyla ilgili yazılarında Göbbels'in günlüğünden bir bölüme göndermede bulunuyordu: "Yahudiler Avrupa'dan gitmelidir. Gerektiği takdirde, en zalim yöntemlere başvurmaktan kaçınmamalıyız." Ancak başka

kaynakları ve belgeleri göz ardı eden Irving, bu paragrafın büyük bir kısmı üzerinde de durmamıştı. Evans'a göre önemli bir nokta daha vardır: Irving, Göbbels'in Hitler'i "radikal bir çözümün ısrarlı bir savunucusu ve sözcüsü" diye tanımladığını atlamıştır. Oysa Evans'a göre, bu tanım "Hitler'in doğudaki toplama kamplarında olup bitenlerden haberdar olduğu" anlamına gelmektedir (*Karar*, 5.174, 5.175). Burada mesele biraz daha karmaşık bir hal alır. Çünkü tarihçinin başvurduğu kaynakların tamamını alıntılaması imkânsızdır; tarihçi, kaynaklara kendi metodolojisinin ve dünya görüşünün ışığında yaklaşır. Ancak kanıtların "sınanabilirliği"ne ve "aklı başında tarihçi" kavramına dayanarak, genel uylaşımların ne dereceye kadar izlenebildiğini görmek mümkündür. "Aklı başında bir tarihçi" aktardığı sözler üzerinde mantıksız düzeltiler yapmaz.

Tarihyazımı aynı zamanda tutarlı olmalıdır. Bir romancı, Norman Mailer'ın *The*

Executioner's Song'da (Celladın Şarkısı) yaptığı gibi kanıtları, spekülasyonlarla, uydurma düşüncelerle harmanlayabilir, fakat tarih çalışması genel uylaşımlara uyduğu gibi tutarlı da olmalıdır. Tutarlı olmadığında (bilgilerin çoğu spekülasyondan ibaretse örneğin) bu açıkça belirtilmelidir.

Bir başka uylaşım ise, daha önce de belirttiğim gibi, tarihçilerin genellikle "gerçekçi" olarak tanınan üslûpta, üçüncü şahıs kipinde yazmalarıdır. Bu üslûbun kullanılmaması hoş karşılanmaz, bu üslûbu kullanmayanlara tarihçi gözüyle bakılmaz. Örneğin Gitta Sereny, akademik gerekleri yerine getirerek arşiv araştırmalarına ve röportajlara yer verdiği bir dizi tarih kitabı yazmıştır. Ancak birinci tekil şahıs kipinde yazdığından ve kitapları daha ziyade Goldhagen'ın "toplumsal eylemin düşünsel sebepleri" diye adlandırdığı konuyla ilgili olduğundan, Sereny, Yargıç Gray'in raporunda ve başka yerlerde "gazeteci" olarak anılmıştır (*Karar*, 6.104). Çünkü Sereny, genel kurallara ters düşen bir üslûbu kullanmıştır.

Öyleyse, "aklı başında bir tarihçi" olmanın ve tarih üretmenin bir yazım türü olarak tarihin kurallarına uymak anlamına geldiği sonucuna varabiliriz. Bu kurallardan bir kısmını daha önce tartıştım. Kurallara az çok uyulur, ancak kurallara uymak metinleri az çok nesnel kılmaz; nesnellik sevgiyle bağrımıza bastığımız bir mitten ibarettir. Kurallara uymak, eserlerin az çok tarihsel olmalarını, az çok bu bilgi ve yazım türü içinde yer almalarını sağlar. Holocaust'un inkâr edilmesi ise, türün kurallarına uymamaktadır. Bu yüzden de Holocaust'un inkâr edilmesi, tarih türünün değil, bir başka türün, siyaset ya da "nefret nutukları" türünün bir parçasıdır. Irving, tarihçiliğinin geçerli olduğunu, genel uylaşımlara uyduğunu ve buna bağlı olarak da vardığı sonuçların "tarih"in bir parçası sayılacağını gösterme hevesine kapılmıştır. Oysa, aslında genel uylaşımlara uymadığını göstermiştir, zaten çalışmalarının anti-Semitizmden ibaret kalması bundan dolayıdır.

"Bilgisayar" metaforuna geri dönelim: Irving'in akılcı ve nesnel bir tarihçi olma iddiası virüsü ile ancak tarih yazılımının derinliklerine inerek başa çıkabiliriz. Tartıştığım meseleler iki nedenden dolayı "postmodern"dir. İlki, gündeme getirdiğim meselelerin, tarihin (hatıralardan ayrı olarak) geçmişin nesnel olarak yeniden kurulması değil, genel kurallar çerçevesinde yazılmış geçmişi temsil iddiasındaki metinlerden oluştuğu gerçeğiyle ilgili olmasıdır. Buna bağlı ikinci neden ise, tarihsel yazımın belli bazı metodolojiler ile dünya görüşlerinden kaynaklandığının, "nesnel bir çalışma" olmadığının düşünülmesi ve kabul edilmesiyle birlikte, Holocaust'un inkâr edilmesi ile anti-Semitizm, faşizm ile ırkçılık arasındaki bağın iyice açığa çıkmış olmasıdır. (Postmodern olmayan öteki sorunlar arasında, arşiv araştırmalarının kusursuzluğuna, başka arşivlerden de veri toplanmasına ilişkin tartışma-

lar yer alabilir. Benim sunduğum gibi "yazılım"la ilgili olmayan, ancak bu kitabın kapsamını aşacak kadar önemli sorunlardır bunlar.) Daha önce de belirttiğim gibi postmodernizm, tarihe karşı duruyormuş gibi bir izlenim yaratabildiğinden dolayı yoğun eleştirilere hedef olmuştur. Postmodern olarak tanımlanan bazı yazarlar, tarih hakkında gerçekten aptalca yazılar kaleme almışlardır; doğrusu, kötü akademisyenliğe ya da düşüncesizliğe arka çıkmamak gerekir. Fakat bence postmodern sorular, aslında ne tarihin yanında ne de karşısındadır. Daha ziyade, tarihin üretildiği süreçleri ve tarihsel çalışmalarla ilgili iddiaları incelemeye yönelik sorulardır bunlar. Tarih bilgisayarına bir virüs girdiğinde, bilgisayarın çalışması için durmadan aynı tuşlara basıp durmanın bir faydası yoktur; bilgisayarın derinliklerine bakmak gerekir. Tarih açısından nesnelliğin söz konusu olabileceği düşüncesi çöktüyse, durmadan tarihin nesnel olması gerektiğini tekrarlamanın bir anlamı yoktur; ta-

rihin temelindeki düşüncelerin gözden geçirilmesi gerekir. Postmodernizme hiçbir yakınlık duymayan Richard Evans bile, "Postmodernist kuramlar ile eleştirilerin, tarihçileri, benimsedikleri kategorileri ve kabulleri yeniden düşünmeye, disiplinlerini icra ederkenki tutumlarını doğrulamaya zorlaması olumlu bir gelişmedir," görüşünü savunmaktadır.[37]

Argümanımı, Fransız filozof Jean-François Lyotard'm çalışmalarından büyük ölçüde etkilenerek kurdum.[38] Lyotard postmodernizm açısından kilit önemde bir kişiliktir; bu türden bir kitapta, düşüncelerini ayrıntılı bir biçimde özetlemek imkânsızdır. *The Postmodern Condition*'ın (Postmodern Durum) yazarı Lyotard, bizi "postmodern" yapan şeyin, "meta-anlatılara inanmamamız" gerçeği olduğunu savunmaktadır.

Lyotard'a göre, meta-anlatı, bizim dünyaya uyum sağlamamıza yardımcı olan, bizi yönlendiren ve etrafımızdaki diğer anlatıları da açıklayan büyük bir anlatıdır.

Marksizm bir meta-anlatıdır örneğin. Bir Marksist için her olay, insanların her eylemi "sınıf mücadelesi" dinamiği ve Marx'ın materyalist kuramıyla açıklanabilir. "Whig" liberalizmi ya da ilerleme düşüncesi, yani insan ırkının her geçen dakika daha bir iyileşerek sonunda mükemmelleşeceği fikri meta-anlatıya bir başka örnek olabilir. Lyotard, yirminci yüzyılın son otuz yılındaki değişikliklerin ardından, ne yazık ki artık bu hikâyelerin hiçbirine inanamadığımızı söyler. Artık ne bunlara ne de bir tek kuramın her şeyi açıklayabileceği düşüncesine inanabiliyoruz. İşte, Lipstadt bu "hava"nın Holocaust'un inkâr edilmesine destek çıktığı görüşündedir.

Lipstadt gibi Lyotard da, bu havanın etik ve tarih üzerine tartışmalar açısından çeşitli sorunlar yaratacağının pekâlâ farkındaydı. Ancak bu durumu görmezden gelmek yerine, bir filozof olarak Holocaust'u derinden düşündüğü için *The Differend: Phrases in Dispute*'u yazdı. Kitap, Holocaust'un inkâr edilmesine ilişkin bir açıklama ile baş-

lar; Lyotard'ın amacı postmodern durumun Holocaust inkârını kabul etmediğini göstermektir. Felsefe tarihi, hukuk, etik, epistemoloji ve tarihten bahseden son derece karmaşık bir kitaptır bu. Bu karmaşıklığın bir sonucu da, farklı okumalarda, argümanın farklı açılardan ele almıyor olmasıdır; genellikle etik tartışma, argümanın en önemli yönü olarak kabul edilmektedir. Ancak kitabın kilit bölümlerinden biri, "nesnelliğin" rahatlatıcı bir mit olduğunun ortaya çıkmasının ardından, postmodernite içinde olgular ve olayları doğru biçimde sunma yolunun nasıl bulunacağı üzerinedir.

Lyotard gerçeklik " ...'verili' değildir. O, üzerinde tam bir fikir birliğine varılmış bir anlaşmanın tanımladığı kuruluş prosedürlerinin icra edilmesinin, herhangi birine istediği zaman bu prosedürleri icra etme imkânı sunulmasının sonucu olarak anlatılanın (hakkında konuşulanın) durumudur,"[39] diye yazar. Lyotard kitabın büyük bir bölümünü gerçekliğin nasıl kurulduğunu ayrıntılı biçimde göstermeye ayır-

mıştır. "Kalıp"larla işlediğimizi öne sürer, "kalıp"la kast ettiği "dil oyunları" gibi bir şeydir; konuşma ve anlama biçimleri ya da türleridir. Farklı türden kalıpların farklı "kurallar"ı ve kör noktaları vardır. Örneğin, adlandırma kalıbı başka kalıplarla ilişkilidir ("Londra" "Britanya"dadır; "Hamlet" "Claudius'un yeğenidir"), fakat ortada ne gerçek bir mekân ne de maddi bir varlık vardır. (Neredediler? "Gerçek" bir Hamlet yoktur.) Lyotard gerçekliğin sadece üç tür kalıp, üç çeşit tanım bir araya geldiğinde kurulduğunu söyler: Gerçeklik "anlamlandırılabildiğinde, gösterilebildiğinde ve adlandırılabildiğinde" kurulur.[40] Herhangi bir şeyin anlamlandırılması, anlamlı olacağı bir bağlama yerleştirilmesidir; gösterilmesi sözcüğün tam anlamıyla gösterilmesidir; adlandırılması ise ona kendine uygun bir isim ve kimlik verilmesidir. Bir örnek verebiliriz: "Bir tarım aleti, burada, bir tırmık" (anlamlandırılmış, gösterilmiş, isimlendirilmiş). Ya da "Yahudilerin katliyle ilgili bir telefon konuşması

kaydı, işte metni burada, görüşmeyi Himmler yapmış" (anlamlandırılmış, gösterilmiş, isimlendirilmiş). Bu kalıpların hiçbiri, kendi kendini geçerli kılamaz: Gerçekten ne olduğunu anlayamadığınız bir nesne size birkaç defa gösterilse de onun ne olduğunu bilemezsiniz. Sadece bir günlüğe düşülen kaydı göstermek yetmez; bunun "tarihsel bir olgu" haline gelebilmesi için bir isme, bağlama ve anlama ihtiyacı vardır. Bütün bunlar, Lipstadt'ın istediği türden bir "tarihsel gerçekliği" kurabilmek için, ne tür kalıplar ya da türler kullanıldığını ya da sizin hangilerini kullandığınızı bilmenizin hayati önem taşıdığı anlamına gelir. Lyotard, Holocaust inkârcılarının "gerçekliği kurmakla hiçbir ilgilerinin olmadığı"m, ifadeleri "oluşturmanın ve geçerliliklerini değerlendirmenin kurallarını kabul etmedikleri"ni belirtir: "Onun amacı ikna etmek değildir ki. Holocaust inkârcısı, tanımlanan gerçekliğe ikna olmanın ya da bu gerçeklik üzerinde konsensüse varmanın önemli olmadığı

farklı türden bir söylem içinde 'oynuyorsa', tarihçi inkârcıyı ikna etmeye çalışmamalıdır. Tarihçi, inkârcıyı ikna etmekte ısrarlı davranırsa, sonunda kendini kurban konumunda bulacaktır."[41] Gerçekten de Lipstadt, davada savunma sandalyesinde oturan taraftı.

İyi de Irving, hangi türü kullanıyordu? Tarih türünü değil tabii. David Irving, tarihin genel kurallarını çeşitli biçimlerde ihlâl etmişti. Mahkeme şu uzun suç listesinin sağlam kanıtlara dayandığı kararına vardı: Irving, "tarihsel kanıtların ve bilgilerin doğruluklarını çarpıtıyor; yalan söylüyor; yanlış yorumluyor; yanlış aktarıyor; istatistikleri çarpıtıyor; güvenilir kaynakları kasten yanlış yorumluyor; belgeleri değiştiriyor; kendi argümanına tamamen ters düşen kitaplardan, yazarlarının amaçlarını saptıracak şekilde alıntılar yapıyor; okuyucuların çoğunun cehaletten ya da tembellikten bunu fark etmeyeceğine güvenerek at gözlükleri takıp tarihsel açıdan geçersiz olan, özellikle de Hitler'i aklama-

ya yönelik sonuçlara ulaşmak için belgeleri ve verileri çarpıtıyor" (*Karar*, 2.10).

Fakat bunun da ötesinde, Irving'in dünya görüşü akılcı olmayan bir dünya görüşüydü. Bütün bunlar onun "aklı başında bir tarih" yazmasını engelledi. (Basında çok tartışılan, Irving'in kızma söylediği ninni bu açıdan önemlidir: *I am a Baby Aryan/Not Jewish or Sectarian/I have no plans to marry an/Ape or Rastafarian* (Ben bir Aryan bebeğim/Ne Yahudiyim ne mezhepçi/Ayrıca evlenmek de istemem/Bir maymunla ya da Rastafaryan'la) (*Karar*, 9.6). Irving baştan aşağı ırkçıdır ve tarihyazımı da bu dünya görüşünün etkisi altındadır.) Yazdığı "tarih"in ayrıntıları, metodolojisinin yanlış olduğunu, dünya görüşünün tamamen sakat olduğunu gösterir.

Bunun anlamı şudur: Dava sırasında geçen tarihle ilgili tüm ifadeler, aslında Irving'in bir tarihçi olarak *yanıldığını* göstermeye yönelik *değildir*. Onun, genel olarak, aslında bir tarihçi olmadığını göstermektir amaç; Irving tamamen başka bir türde yaz-

maktadır, anti-Semitik faşist hakaret türünde. Holocaust'un inkâr edilmesi kötü tarih değildir; hiçbir biçimde tarih değildir aslında ve tarihmiş gibi de tartışılamaz.

Avukat Richard Rampton, Lipstadt ile Penguin yayınlarını bu konumda durarak savundu. (Tür konusunda kim avukatlardan daha bilgili olabilir ki?) Rampton savunmasına, Richard Evans'ın raporunu tekrarlayıp, "Bay Irving kendisine tarihçi diyor. Oysa gerçek şudur ki, kendisi tarihçi değildir," iddiasıyla başladı. Savunmanın davayı kazanması, Irving'in tarih türünün gerekliliklerini yerine getirmediğine dair sağlam kanıtlar göstermesine bağlıydı. Yargıç da "tür"ün öneminin farkındaydı. Yargıç Gray'in kararı incelendiğinde, onun bir hukuk mahkemesinin bir "tarih mahkemesi" olmadığını özenle vurguladığı gözlenir. Kararda, yargıcın görevinin, "Irving'in bir tarihçi olarak, elde edilen tarihsel kanıtlar ışığında yaptığı çalışmalara ilişkin eleştirileri değerlendirmek" olduğu vurgulanmıştır:

Fakat geçmişte olup bitenlere ilişkin bir karara varıp bunu ifade etmek bana düşmez. Bu, tarihçilerin işidir. Bu kararı okuyanların, benim taraflar arasındaki sorunları çözmeye yönelik hukuki rolümle, geçmişteki olayları doğru bir biçimde anlatmaya çalışan tarihçinin rolü arasında ciddi bir fark bulunduğunu göz önünde bulundurmaları önemlidir.

(*Karar*, 1.3)

Yine,

Sorun, savunmanın Irving'in tarihsel kayıtları çarpıttığı iddiasının doğruluğunu sağlam kanıtlara dayandırma yükümlülüğünü yerine getirip getiremediğidir. Beni, Irving'in elde edilen tarihsel kanıtları nasıl bir muameleye tabi tuttuğu ilgilendirmektedir. Nazi rejimi döneminde gerçekte neler olduğunu bulup çıkarmak hiçbir biçimde görev sınırlarım içinde değildir. Bu ince bir ayrım olabilir, fakat akılda tutulması önemli bir ayrımdır.

(*Karar*, 13.3)

Bir başka deyişle mesele, "bir bütün olarak değerlendirildiğinde Irving'in elde ettiği kanıtların, nesnel ve akılcı bir tarihçi açısından inandırıcı olup olmadığıdır" (*Karar*, 7.5), yani kanıtların, tarihin genel kurallarına yeterince uygun olup olmadığıdır. Yargı, Irving'in çalışmalarını tarihin genel kaideleri açısından değerlendirmiş ve bu çalışmaları kusurlu bulmuştur. "Bolam testi" yerine, biraz hayali olsa da bir "Irving testi"nden bahsedebiliriz belki: Bir tarihçi, ilgili olduğu dalda beceri ve sorumluluk sahibi tarihçiler tarafından uygun görülen bir uygulamaya ya da türün gereklerine uymazsa, ihmal suçu işlemiştir. İhmalkâr doktorlara da doğal olarak görevden el çektirilir, böyle doktorlar bir daha doktorluk yapamazlar. İhmalkâr tarihçiler için daha da beteri söz konusudur: Onlar sadece tarihçi oldukları yanılsamasına kapılmışlardır. Irving, yargıcın da büyük bir açıklıkla ifade ettiği gibi, mahkemenin yargı alanı dışında kalan geçmişle

ilişkisi yüzünden değil, yazdıklarının çoğu tarih olmadığı için haksız bulunmuştur.

Vardığımız bu sonuç, Lipstadt'ın kitabıyla ilgili ilginç bir noktayı da gündeme getirmemizi sağlıyor. Lipstadt, Holocaust inkârcılarının nesnel olmadığını, onların anti-Semitist olduklarını savunmaktadır. Ancak, daha önce de göstermiş olduğum gibi tarihsel "nesnellik" kavramı bir mitten ibarettir: Tarihsel yazım, tarihçinin dünya görüşüne dayanan bir metodoloji üzerine kurulur. Anti-Semitist bir dünya görüşünün anti-Semitizm üreteceği aşikârdır. Yani Lipstadt'm argümanları Holocaust'un inkâr edilmesininin sadece anti-Semitizm olduğunu gösterir, ki o da kitabı boyunca bunu vurgulamıştır. Lipstadt'ın kendi mantığı gereği, görüşlerini savunmak için çöküp gitmiş "nesnel" tarih fikrine sarılmasına gerek yoktur aslında. Çünkü Holocaust'un inkâr edilmesi zaten tarih değildir.

Sonuç: Holocaust'un İnkâr Edilmesinin Ne Olduğunu Anlamak

Herkesin az çok her istediğini söyleyebileceği doğrudur; en iyi tarih eğitimi bile ırkçıların ve neo-faşistlerin iddialarını ileri sürmelerini engelleyemez. Fakat kültürümüzde tarihe büyük saygı duyulur. Ne kadar derin ya da kapsamlı gerekçelere dayanırsa dayansın, bu saygının kaynağında biraz da tarihi kuran genel kaidelere duyulan saygı vardır. İşte, Holocaust inkârcıları, bu saygıdan kendi görüşlerinin de nasiplenmesini isterler; Irving, Lipstadt'a ve Penguin'e dava açarak bu saygınlığı kazanmak istemiştir. Irving'den esirgenen işte asıl bu saygınlıktır, tarihçi olmanın saygınlığıdır. Oysa başlangıçta da belirttiğim gibi, Irving'in şöyle biri olduğuna karar verilmiştir:

> *...tarihsel kanıtları sürekli ve kasten çarpıtmıştır... Özellikle Yahudilere yaptıkları ve bu konudaki sorumlulukları açısından Hitler'i kanıt göstermeksizin*

gözeten bir yaklaşım sergilemiştir... faal bir Holocaust inkârcısı, anti-Semitist ve ırkçıdır ve neo-Nazizmi savunan aşırı sağcı gruplarla bağlantısı vardır...

(*Karar*, 13.167)

Şimdi, bu davanın ve postmodernizmin tarihe yönelttiği sorularla başlayan tartışmaların ışığında, neyin tarih olduğunu neyin olmadığını, neye güvenilip neye güvenilmeyeceğini gösteren katı kurallar belirlememiz, bu kuralları hızla ortaya çıkarmamız mümkün olabilir mi? Christopher Browning bu soruyu soruyor ve şöyle cevaplıyor:

Sağlam, tartışılmaz gerçeklerin bu yanda bulunduğunu, saydam, siyasi güdümlü çarpıtmaların ise şu tarafta yer aldığını söyleyebilen bilimsel ya da pozitivist bir metodoloji var mıdır? Örnek vakalara baktığımızda bu ayrımı görebiliyoruz. Fakat tam da bu ayrımın sınırında yer alan vakalar söz konusu olduğun-

da, çabucak bir karara varmamızı sağlayacak bir yöntem varsa bile bunu ben bilmiyorum. "Geçersiz" ya da sözde tarihin sınırını çizme meselesi maalesef hâlâ çözülememiştir.[42]

Neyin tarih olduğunu, neyin olmadığını belirlemeye yönelik şaşmaz bir yöntem şimdiye dek bulunamamıştır ve muhtemelen de bulunamayacaktır. Fakat ne anlama geldiğini araştırmadan (ya da tarihçilerin her zaman yaptığı gibi bunun imkânsız olduğunu keşfetmeden) "tarih nesnel olmalıdır" değerlendirmesiyle iş görmek ya da tarihi kuran, onun işlemesini sağlayan süreçleri anlamadan tarihin "işleyeceği"ne güvenmek, yanlış bir düşüncedir. Holocaust inkârcıları da "nesnel" olma iddiasındadır. Hayden White gibi düşünürlerin, tarihin gerisindeki "yazılım"ı inceleyerek, rahatsız edici ve belki de tarihi tehdit edici sorular sorarak tarihin ne olduğuna ilişkin ortaya çıkardıkları şeyler çok çok daha fazladır. Bütün bunları bildikçe, tarihin ne

olmadığını, hangi tezlerin tarihsel tezler olmadığını da daha kolayca, daha açıkça görebiliriz. Lyotard'ın dediği gibi, "Kanıt göstermenin kurallarına saygı duyulmuyorsa, gaz odalarının gerçekliğine dair kanıt gösterilemez."[43] (Holocaust inkârcıları akılcı olmaya inanıyor olsalardı, elbette ki faşist ya da inkârcı olmazlardı.) Tartışılmaz cevaplardan yoksun olmamız, tarihle ilgili anlatıların yazımına yönelik kurallara bağlı kalmaktan, daha da önemlisi bu kuralların hâlâ işe yarayıp yaramadığını sürekli yoklamaktan ve gerektiğinde bunları tekrar tekrar tartışmaktan vazgeçebileceğimiz anlamına gelmiyor tabii ki.

Bu son derece önemli bir noktadır; çünkü Nazilerin kurbanlarını, özellikle de "Nihai Çözüm" aşamasında öldürülenleri hatırlamakla yükümlüyüz. Ama bunun önemi aynı zamanda Holocaust'un inkâr edilmesinin -anti-Semitizmin- ilgilendirdiği kesimin sadece tarihçiler ya da Yahudiler olmamasından kaynaklanıyor. David Cesarani, davayla ilgili sorunları tartıştığı

bir makalesinde, Holocaust'un "salt tarihin etkileyici bir bölümü olduğu için değil, günümüzle de sersemletici bir ilişkisi olduğu için bir çekim alanı" olduğunu belirtiyordu. Avrupa'daki "etnik temizlik"ten, Ruanda'daki soykırımdan, ırkçılık, öjenik, mültecilere yönelik muameleler ile biyolojik siyasetten -Soykırım'ın gündeme getirdiği bütün meselelerden- söz eden Cesarani, "rutin insan hakları ihlallerinin, kaçınılmaz olarak geçmiş deneyimleri hatırlattığını, bunların incelenmesini gerektirdiğini ve kapsamı ya da niteliklerindeki ciddi değişiklikleri göz önünde bulundurarak, bu ihlallerin bir uyarı olduğunu" belirtiyordu.[44] Bu uyarı, özellikle de günümüz toplumundaki anti-Semitistler ya da ırkçı neo-faşistlerle ilgisi bakımından önemlidir.

Paul Gilroy ırk ve kimlik üzerine incelemesine sömürgecilik karşıtı yazar ve düşünür Franz Fanon'dan (1925-1961) bir alıntıyla başlar:

Anti-Semitistin bakış açısının Zenci düşmanının bakış açısıyla ilişkili olduğu düşüncesini, bununla ilk kez karşılaşıyorsanız garip bulabilirsiniz. Bana bu gerçeği anlatan, bir Antiller yerlisi olan felsefe profesörüm olmuştu: "Yahudilere kötü muamele eden birini işitecek olursan kulak kesil, mutlaka senden bahsediyordur çünkü." Ve onun bu sözlerinin gerçekten evrensel bir doğruluğu olduğunu anladım. Bununla, kardeşime yapılanı bedenimde ve kalbimde hissedebildiğimi anlatmak istiyorum. Sonradan profesörümün son derece yalın bir biçimde, bir anti-Semitistin Zenci düşmanı olmasının kaçınılmaz olduğunu söylemeye çalıştığını anladım.[45]

Nefret tohumları saçan bütün bu inançlar birbirini besler; Holocaust'un inkâr edilmesi bunun sadece bir yansımasıdır. Bu bağlantı, 1999'da Londra'nın Afrikalılar, Karayipliler, Asyalılar ile eşcinsellerin yoğun olduğu kesimine bombalı saldırı

düzenleyen neo-faşist "Brixton bombacısı" David Copeland tarafından bir kez daha sergilendi. Copeland, polis tarafından yakalanmadan önce, Londra'daki Yahudi cemaatinin yaşadığı mahallenin aralarında bulunduğu başka azınlık mahallelerini de bombalamayı planladığı ortaya çıktı. Davası 2000 ilkbaharında, Irving'in davasından hemen sonra görüldü; Nazilerin nefretinin güçlü, sıkıntı verici bir başka yankısıydı bu.

Dünyanın kolonyal ve post-kolonyal tarihinin bir sonucu olarak, sahip olduğumuz kültürün birçok kültürün bileşkesi olduğunun farkında olmak, postmodern kimliğin bir bileşkesidir. Çokkültürlü toplumlar, farklı kültürlerin tek bir kültürün potasında eritildiği (kültürlerin yaratıcı bir karışımının sonucunda, sayısız harika durumlar ortaya çıkabilse de) toplumlar değildir. Çokkültürlülük, farklı gelenekler arasında saygı ve görüş alışverişi kültürüdür. Belirtmiş olduğum gibi Holocaust in-

kârcıları bu çokkültürlülükten nefret ederler: Irving kesinlikle nefret ediyordu (*Karar*, 9.6). Bu çokkültürlülüğü yaşayanlar ve paylaşanlar olarak bize düşen görevlerden biri de, nerede ve ne zaman karşılaşırsak karşılaşalım bu nefretle mücadele etmektir. Bununla mücadele etmek için de Holocaust'un inkâr edilmesinin ne olduğunu açıkça anlamamız gerekiyor. Holocaust tarihi kötü tarih değildir, çünkü tarih değildir; sadece incelikle kamufle edilmiş anti-Semitist ırkçılıktır. David Cesarani, "Holocaust'un bir özelliği de hakkında söylediğiniz her şeyin ya çok derin ya da çok kışkırtıcı olmasıdır," der.[46] Öyleyse Holocaust konusunda aşırı duygusallığa kapılmamak önemlidir ve sorumluluğumuzun nerede yattığı da açıkça ortadadır.[47]

Notlar

1) *Karar*, 11 Nisan 2000'de Sayın Yargıç Gray tarafından verilen karardır. Kitabı yazdığım sırada http://www.guardianunlimited.co.uk/irving ve http://www.nizkor.org/hweb/peop-

le/i/irving-david/judgement-00-00.html adreslerinde bulunabiliyordu. Kitap olarak da yayımlandı: *The Irving Judgement*, Londra: Penguin, 2000. Çok kolay bulunabilir ve okumaya değer bir kitaptır.

2) Michael Lee, "A witness in court", *Perspective: Journal of the Holocaust Centre*, 2000, C. 3, No. 2, s. 8.
3) Dan Jacobson, "The downfall of David Irving", *Times Literary Supplement*, 21 Nisan 2000, s. 12.
4) Elie Wiesel, *All Rivers Run to the Sea* (Londra: Harper Collins, 1996), s. 79.
5) Joyce Appleby, Lynn Hunt ve Margaret Jacob, *Telling the Truth about History* (Londra: W.W. Norton and Company, 1994), s. 7.
6) Richard Evans, "Truth lost in vain views", *Times Higher Education Supplement*, 12 Eylül 1997, s. 18.
7) Deborah Lipstadt, *Denying the Holocaust: The Growing Assault on Truth and Memory* (Londra: Penguin, 1994), s. 18-19.
8) Gill Seidel'in tartışması için bkz. *The Holocaust Denial: Antisemitism, Racism and the New Right* (Leeds: Beyond the Pale Collective, 1986). Dan Jacobson da bu tartışmaya değinir.
9) Frank Miele, "Giving the devil his due: Holocaust revisionism as a test case for free speech and the Sceptical Ethic", *Skeptic*, 1994, C. 2, No. 4, s. 58-70.

10) Lipstadt, *Denying the Holocaust*, s. 28, italikler asıl metinde vardır.
11) Pierre Vidal-Naquet ve Limar Yagil, *Holocaust Denial in France* (Tel Aviv Faculty of Humanities, Project for the study of Anti-Semitism, 1996), s. 14. Pierre Vidal-Naquet, Holocaust'un inkhar edilmesine karşı çıkan birkaç makale de yazmıştır, bkz. *Les Assassins de Memoire* (Paris: Editions de la Decouverte, 1987). Bu eser Lipstadt'm çalışmalarını etkilemiştir. İngilizcesi: *Assassins of Memory*, çev. Jeffrey Mehlman (New York: Columbia University Press, 1993).
12) Bu yüzden Irving dışında, Holocaust inkârcılarının hiçbirinin ismini vermedim. Bu, Holocaust'un inkâr edilmesini çürütmeye yönelik bir kitap değildir, çünkü bunu benden daha iyi becerebilecek insanlar vardır; elinizdeki metin Holocaust'un inkâr edilmesi, postmodernizm ve tarih ile ilgili bir kitaptır. Bu bibliyografyada verilen kitaplar ve makaleler Holocaust'un inkâr edilmesini çürüten bilgilerin kaynaklarıdır.
13) Lipstadt, *Denying the Holocaust*, s. 207.
14) *A.g.e.*, s.208.
15) *A.g.e.*, s.208.
16) Peter Novick, *The Holocaust and Collective Memory: The American Experience* (Londra: Bloomsbury, 2000), s. 271. ABD'de *The Holocaust in American Life* ismiyle yayımlandı.

17) *The Guardian*, 12 Nisan 2000, s. 22.

18) Bkz. Robert Jan Van Pelt, *The Science of Holocaust Research and the Art of Holocaust Denial* (Ontario: Department of Geography, University of Waterloo, 1999), s. 17.

19) Lord Lester of Herne Hill, QC, "Finding a common purpose", *The Observer,* 23 Temmuz 2000, s. 28.

20) Neal Ascherson bu görüşü tartışıp çürütür, bkz. "The battle may be over – but the war goes on", *The Observer*, 16 Nisan 2000, s. 19.

21) Konuya mükemmel ve çok anlaşılır bir giriş için bkz. Keith Jenkins, *Rethinking History* (Londra: Routledge, 1991). Keith Jenkins, *On "What is history?"* (Londra: Routledge, 1995) ve Keith Jenkins (der.), *The Postmodern History Reader*, (Londra: Routledge, 1997), Alun Munslow, *Deconstructing History* (Londra: Routledge, 1997). Hayden White, *Metahistory: The Histroical Imagination in Nineteenth Century Europe* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1973). Tartışmanın kaynağında büyük ölçüde bu eser vardır. Bütünlüklü (ve yararlı) bir karşı görüş için bkz. Richard Evans, *In Defence of History* (Londra: Granta, 1997). Klasik Ranke'ci açıklamalar için bkz. Geoffrey Elton, *The Practice of History* (Londra: Fontana, 1969).

22) Evans, *In Defence of History*, s. 17.

23) David Lowenthal, *The Past is a Different Country* (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1985), s. 218.
24) Christopher Browning, *Ordinary Men: Reserve Battalion 101 and the Final Solution*, 2. baskı, (Londra: Harper Collins, 1998), s. 162.
25) *A.g.e.*, s. 222.
26) Daniel Jonah Goldhagen, *Hitler's Willing Executioners: Ordinary Germans and the Holocaust*, (Londra: Abacus, 1997), s. 24.
27) *A.g.e.*, s. 8.
28) *A.g.e.*, s. 21.
29) *A.g.e.*, s. 24.
30) *A.g.e.*, s. 47.
31) Browning, *Ordinary Men*, s. 191.
32) White, *Metahistory*, s. 2.
33) *A.g.e.*, s. 6.
34) Frank Kermode, *The Genesis of Secrecy* (Londra: Harvard University Press, 1979), s. 117.
35) Elton, *The Practice of History*, s. 68.
36) Kermode, *The Genesis of Secrecy*, s. 116.
37) Evans, *In Defence of History*, s. 252.
38) Lyotard'dan daha az etkilenmiş bir başka enfes postmodernizm ve Holocaust'un inkâr edilmesi tartışması için bkz. Patrick Finney, "Ethics, historical relativism and Holocaust denial", *Rethinking History*, 1998, C. 2, No. 3, s. 359-370.
39) Jean-François Lyotard, *The Differend: Phrases in Dispute*, çev. Georges Van Den Abbeele,

(Manchester, UK: Manchester University Press, 1988), s. 4.

40) *A.g.e.*, s. 50.

41) *A.g.e.*, s. 19 (çeviri bir parça değiştirilmiştir.)

42) Christopher Browning, "German Memory: Judicial interrogation, and historical reconstruction: writing perpetrator history from war testimony", der. Saul Friedlander, *Probing the Limits of Representation* (Londra: Harvard University Press, 1992), s. 33-35.

43) Lyotard, *The Differend*, s. 16.

44) David Cesarani, "History on Trial", *The Guardian*, 18 Ocak 2000.

45) Paul Gilroy, *Between Camps: Nations, Culture and the Allure of Race* (Londra: Penguin, 2000).

46) David Cesarani, "Holocaust on the right side of kitsch", *Times Higher Education Supplement*, 7 Temmuz 2000, s. 20.

KAYNAKÇA

Joyce Appleby, Lynn Hunt ve Margaret Jacob, *Telling the Truth about History* (Londra: W.W. Norton and Company, 1994).

Neal Ascherson, "The battle may be over – but the war goes on", *The Observer*, 16 Nisan 2000, s. 19.

Christopher Browning, *Ordinary Men: Reserve Battalion 101 and the Final Solution*, 2. baskı, (Londra: Harper Collins, 1998).

David Cesarani, "History on Trial", *The Guardian*, 18 Ocak 2000.

David Cesarani, "Holocaust on the right side of kitsch", *Times Higher Education Supplement*, 7 Temmuz 2000, s. 20.

Geoffrey Elton, *The Practice of History* (Londra: Fontana, 1969).

Richard Evans, *In Defence of History* (Londra: Granta, 1997).

Richard Evans, "Truth lost in vain views", *Times Higher Education Supplement*, 12 Eylül 1997, s. 18.

Patrick Finney, "Ethics, historical relativism and Holocaust denial", *Rethinking History*, 1998, C. 2, No. 3, s. 359-370.

Saul Friedlander (der.), *Probing the Limits of Representation*, (Londra: Harvard University Press, 1992), s. 33-35.

Paul Gilroy, *Between Camps: Nations, Culture and the Allure of Race* (Londra: Penguin, 2000).

Daniel Jonah Goldhagen, *Hitler's Willing Executioners: Ordinary Germans and the Holocaust* (Londra: Abacus, 1997), s. 24.

Keith Jenkins, *On "what is history?"* (Londra: Routledge, 1995).

Frank Kermode, *The Genesis of Secrecy: On the Interpretationof Narrative* (Londra: Harvard University Press, 1979).

Lord Lester of Herne Hill, QC, "Finding a common purpose", *The Observer*, 23 Temmuz 2000, s. 28.

Deborah Lipstadt, *Denying the Holocaust: The Growing Assault on Truth and Memory* (Londra: Penguin, 1994).

David Lowenthal, *The Past is a Different Country* (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1985), s. 218.

Jean-François Lyotard, *The Differend: Phrases in Dispute*, çev. Georges Van Den Abbeele (Manchester, UK: Manchester University Press, 1988).

Frank Miele, "Giving the devil his due: Holocaust revisionism as a test case for free speech and the Sceptical Ethic", *Skeptic*, 1994, C. 2, No. 4, s. 58-70.

Peter Novick, *The Holocaust and Collective Memory: The American Experience* (Londra: Bloomsbury, 2000), s. 271.

Robert Jan Van Pelt, *The Science of Holocaust Research and the Art of Holocaust Denial* (Ontario: Department of Geography, University of Waterloo, 1999), s. 17.

Gill Seidel, *The Holocaust Denial: Antisemitism, Racism and the New Right* (Leeds: Beyond the Pale Collective, 1986).

Pierre Vidal-Naquet ve Limar Yagil, *Holocaust Denial in France* (Tel Aviv Faculty of Humanities, Project for the study of Anti-Semitism, 1996).

Elie Wiesel, *All Rivers Run to the Sea* (Londra: Harper Collins, 1996).

Hayden White, *Metahistory: The Histroical Imagination in Nineteenth Century Europe* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1973).

POSTMODERN HESAPLAŞMALAR

EVEREST

Postmodern Hesaplaşmalar, milenyumdan psikanalize, kuantum kuramından kaçıklık kuramına kadar bir dizi temayı işleyen bir seridir. Bu kitapların her biri çağdaş düşüncenin keskin ucunda duran anahtar bir fikri ele almakta ve yirmi birinci yüzyıl düşüncesinin temellerini atmış paradigmatik düşünür ve beyinlerin yaklaşımlarını anlaşılır bir dille ortaya koymaktadır.

"Holocaust'un inkâr edilmesi tarih yazmanın kurallarına uymaz. Bu başka bir türün, siyaset ya da 'nefret nutukları' türünün bir parçasıdır."

(Robert Eaglestone)

ISBN 975-297-090-7

